

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA POVIJEST

DIPLOMSKI RAD

**STANOVNICI I KUĆNI BROJEVI NA GORNJEM GRADU
1783. GODINE: PRILOG POVIJESTI ZAGREBA U VRIJEME
JOSIPA II.**

Ana Bulić

MENTOR I KOMENTOR: doc. dr. sc. Zvezdana Sikirić i
prof. dr. sc. Drago Roksandić

Zagreb, 2011.

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	1
UVOD.....	3
1. ZAGREB U VRIJEME JOSIPA II.....	6
1.1. UTJECAJ JOZEFINIZMA NA URBANI IDENTITET, SAKRALNE I JAVNE OBJEKTE U ZAGREBU	6
1.2. KULTURA I DRUŠTVENI ŽIVOT NA GORNJEM GRADU	11
1.3. UPRAVA GRADA ZAGREBA.....	15
2. POPISI ZAGREBAČKOG STANOVNIŠTVA I KUĆA U 18. STOLJEĆU.....	22
2.1. PROBLEMI PROTOSTATISTIČKIH POPISA STANOVNIŠTVA	22
2.2. STANOVNIŠTVO GRADECA U JOZEFINSKIM POPISIMA 1780-1782.	28
2.3. VELIKI JOZEFINSKI POPIS STANOVNIŠTVA 1785 - 1787.	29
3. POPIS STANOVNIKA GORNJEG GRADA 1783.....	36
3.1. SPOLNA I DOBNA STRUKTURA	36
3.2. OBITELJSKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA	38
3.3. SOCIJALNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA.....	40
4. VLASNICI KUĆA I KUĆNI BROJEVI PREMA POPISU IZ 1783	44
4.1. POPIS VLASNIKA KUĆA I ADRESA NA GORNJEM GRADU 1783.	48
ZAKLJUČAK.....	55
SAŽETAK NA ENGLJESKOM JEZIKU	58
BIBLIOGRAFIJA	59
LITERATURA	59
PRILOZI.....	61
KRATICE.....	62

INDEKS	63
CONSCRIPTIO URBANARUM DOMORUM.....	67

UVOD

Ovaj diplomski rad nastao je dogovorom o suradnji s mentoricom doc. dr. sc. Zvezdanom Sikirić i komentorom prof. dr. sc. Dragom Roksandićem. Radeći na izvorima i transkripciji latinskih rukopisa, te oslušujući moje želje profesorica Sikirić mi je kopirala popis stanovništva iz 1783. godine koji je pronašla u Arhivu grada Zagreba. Neobjavljeni popis stanovnika iz 1783. godine pisan je latinskim rukopisom, te sam veći dio vremena utrošila na transkripciju i sami prijevod teksta. Prepisujući rukopis susrela sam se s brojnim problemima u prijevodu naziva društvenog statusa, naziva zanimanja i transkripcije samih imena i prezimena ljudi. Cijeli izvor sadrži popis stanovnika “unutar zidina” (Gradec) i “u podgrađu”, ali smo zbog opsežnosti posla odlučili ograničiti rad samo na Gornji grad, tj. obradila sam samo popis stanovnika koji se odnosi na zagrebački Gornji grad. Zagrebački Gradec (Mons Graecensis Zagrabienensis) naziva se Gornji grad tek početkom 19. stoljeća. Razvoj grada mogao je biti samo unutar “strogo omeđenih zidina”, a sva ostala naselja izvan zvala su se “podgrađe” (suburbium). (L. Dobronić)

Popis stanovništva 1783. godine u Zagrebu obavlja se u vrijeme vladavine Josipa II., te je dio sustava državne reforme. Korist jozefinskog popisa bila je višestruka i godinama je bio osnova za prikupljanje poreza. Proučavajući ranonovovijekovnu povijest tijekom studija pod vodstvom prof. dr. sc. Drage Roksandića zainteresirala sam se za povijest Zagreba u 18. stoljeću. Osobiti utjecaj na to usmjerenje imala je doc. dr. sc. Zvezdana Sikirić čije sam izborne predmete o građanima Zagreba slušala i sudjelovala u prijevodima latinskih rukopisa. Čitajući brojne monografije i članke o Zagrebu, željela sam istražiti i saznati nešto više o samom životu i društvenim prilikama građana u 18. stoljeću. Lelja Dobronić objavila je imena vlasnika i opis kuća (Zagrebački Kaptol i Gornji grad nekad i danas, Zagreb, 1986.), a mene je osobno zanimala povijesna demografija i proučavanje latinskih rukopisa, nešto više o samom stanovništvu, njihovim zanimanjima, društvenom statusu i sve što se moglo istražiti i iščitati iz samog popisa stanovništva. Da se rad ne preopteretiti prevelikim brojem

podataka, izdvojila sam samo najzanimljivije primjere o stanovnicima i njihovim kućama. Što se tiče prvog poglavlja smatrala sam važnim opisati utjecaj jozefinizma na sakralne i javne objekte, jer je o tome ovisila sama namjena i raspored zgrada, te u konačnici i broj stanovnika.

Ukidanje samostana utjecalo je direktno na nestanak redovnica iz popisa, a time i prestanak školovanja djevojčica, pa su u popisu samo dječaci na školovanju. Tko su stanovnici koji su u tom jozefinskom razdoblju živjeli na Gornjem gradu i što sve o njima možemo iščitati iz popisa stanovništva osnovna je okosnica i tema ovog rada. Iste godine 1783. i sam vladar Josip II. posjetio je Zagreb. Došao je u svibnju, te odsjeo u gostionici na Harmici. Na trgu svetog Marka organizirana je velika parada povodom ustoličenja novog podbana Franje Szechenyja, kojeg je za vrijeme svog posjeta imenovao Josip II. (Buntak, F.) To je bio drugi vladarov posjet jer je bio već 1775. godine prolazeći kroz Zagreb na putu prema Primorju. Nakon njegovog prvog posjeta slučajnost je veliki požar u Varaždinu 1776. godine, te se Kraljevinsko vijeće seli u Zagreb koji postaje i sjedište Banskog stola. Preseljena je i Generalkomanda 1783. godine u bivši isusovački samostan, a reformama 1785/86. u Zagrebu je sjedište županija, tj. okruga i vojnih oblasti. Kratko su trajale promjene u gradskoj vlasti, jer je Josip II. većinu reformi ukinuo prije smrti 1790. godine. Tih nekoliko godina postupno se uvodi njemački jezik u upravu, te izlaze dvoje novine "Agramer Deutsche Zeitung" i "Kroatischer Korrespondent". Objavljivale su se uglavnom vojne vijesti i izvještaji u vrijeme Austrijsko-turskog rata 1788-91. Krajem 18. stoljeća osnovna privredna grana je obrtništvo. Josip II. je čak kratko ukinuo i cehove zbog sukoba s trgovcima i manufakturnom proizvodnjom. Mijenjaju se struke i grane obrta, te polako nestaju oni koji više nisu potrebni, npr. izrada hladnog oružja, a razvija se urarski, zidarski i obučarski zanat. To je vrijeme razvoja manufaktura, osobito su brojne bile ciglane. Vlasnici ciglana bili su i pojedine plemićke obitelji i Kaptol i sama općina. U Zagrebu je bilo i nekoliko kavana, pa se u popisu iz 1783. godine spominje kavanar na Markovom trgu. Iste godine Josip II. tražio je općinu da sagradi stalni drveni most preko Save koji je bio i prvi čvrsti most kod Zagreba. (R. Horvat, Prošlost grada Zagreba) Elementarne nepogode krajem stoljeća bile su česta pojava, te je 1766. godine

bio potres, veliki požar u kojem su gorjele kuće na Markovom trgu i hladna zima. Četiri godine kasnije rijeka Sava poplavila je čitavo gradsko područje jer se zbog visokog vodostaja razlio i potok Medveščak, pa je voda prodrla u same kuće i gospodarske zgrade stanovnika. Sljedeći veliki požar bio je 1786. godine u kojem su gorjeli i Gradec i Kaptol. (F. Buntak, Povijest Zagreba)

Posljedice elementarnih nepogoda osjećale se se u svakodnevnom životu, a 1788. počeo je i rat. Građani su usprkos neimaštini priređivali zabave i proslave na blagdane, pa sam u radu opisala kako se razvijao teatar i kulturni život. Na sastav stanovništva utjecali i doseljenici, grčki trgovci, pravoslavne obitelji, te vojna lica i časnici. Progoni vještica, istrage i tortura redovita su pojava do 1776. godine.

1. ZAGREB U VRIJEME JOSIPA II.

1.1. UTJECAJ JOZEFINIZMA NA URBANI IDENTITET, SAKRALNE I JAVNE OBJEKTE U ZAGREBU

Jozefinizam je politička filozofija, ali i povijesno razdoblje prijelaza 18. na 19. st u kojem se očituje državno-politički sustav, koji je obilježio čitav javni život u Habsburškoj Monarhiji. Jozefinizam u svom sadržaju političkog djelovanja i samog odnosa Crkve i države nadilazi prosvjetiteljstvo.¹ Derek Beales: „Jozefinizam je obnoviteljski pokret u mnogim vidovima života Monarhije, ali osobito povezan s povezivanjem na prava i zahtjeve države da nadzire i provede unutarnju obnovu Rimokatoličke crkve; taj obnoviteljski pokret nije obuhvatio samo izričita crkvena pitanja kao što je odbijanje papinskih bula, zatvaranje samostana i uspostavu vjerske tolerancije, već i općenita pitanja kao što su reforma obrazovanja u svim njegovim vidovima, liberalizacija cenzure, reorganizacija brige o siromašnima.“² Problematika vladavine Marije Terezije i Josipa II. očituje se u različitim pogledima idejnog usmjerenja i razlikama u pogledu načina upravljanja državom. Jozefinizam se kao svjetonazor oblikuje u zemljama Habsburške monarhije pod snažnim utjecajem prosvjetiteljstva. Iako se jozefinizam često veže uz Josipa II. on kao idejni sklop daleko nadilazi konkretno vrijeme njegove vladavine. Josip II. je praktično primjenio te ideje i provodio ih putem središnje vlasti na području Monarhije. Samostalno i često različito od Bečkog središta jozefinizam se provodio u ostalim pokrajinama pod habsburškom vlašću. Karaman način upravljanja državom za vrijeme Josipa II. naziva jozefinskim sustavom i razlikuje ga od jozefinizma koji se u tradicionalnoj literaturi usmjeruje na duhovna kretanja i vjerski i crkveni život. Pitanja odnosa jozefinizma s katolicizmom proizlaze iz crkvenih reformi Josipa II. jozefinski sustav nasuprot tome obuhvaća šira

¹ Hoško, Emanuel, Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma, 49.

² Isto, 52.

pitanja socioekonomskih i sociokulturnih odnosa. To se očituje osobito u obrazovnoj djelatnosti i agrarnim reformama s ciljem opće porezne obveze. Josip II. pokušao je intenzivnije centralizirati upravu, a promjene u ekonomskim, socijalnim i kulturnim odnosima uzrokovale su nezadovoljstvo i otpor protiv jozefinskog sustava. Josip II. napušta tradicionalno načelo „po milosti Božjoj“, te prihvaća suvremena učenja o utemeljenosti države na društvenom ugovoru. Monarh tako preuzima funkciju pravnog službenika države, te modernizacijska uloga države postaje sama sebi svrhom. Vladar je usmjeren na cjelokupni teritorij Monarhije s ciljem jačanja centralizirane državne vlasti u službi apsolutizma.³ Na području Ugarske dolazi do svojevrsnog prijelomnog razdoblja. Josip II. ne želi taktizirati nego radikalno mijenja političke prilike, te ukida Hrvatsko kraljevinsko vijeće 1779., postavlja za bana Franju Balašu, te 1785. formira distrikte i briše stare tradicionalne granice. Bitna razlika na hrvatskom prostoru je i forma modernih institucija i činovničke inteligencije koji su se afirmirali u komorskoj administraciji civilne Hrvatske i Vojne krajine izvan tradicionalnih sustava županijske vlasti. Prema Karamanu jozefinski sustav je temeljni zaokret u povijesnoj ulozi prosvijećenog apsolutizma, koji razdvaja jozefinsku praksu od jozefinističkog svjetonazora. Razvoj modernizacijskih procesa je nakon Josipove smrti ovisio o samostalnom napretku pojedinaca domaćeg plemstva ili građanstva koji su težili novim socio-ekonomskim odnosima. Prosvijećeni apsolutizam postavlja preduvjete za oblikovanje građanskog društva, a jozefinsko razdoblje predstavlja inicijalno razdoblje modernizacije u sklopu tradicionalnih socijalno-političkih odnosa.⁴

Crkvena reforma obuhvaćala je dokidanje samostana, novu organizaciju župa i preuređenje bogoslužja. Za nove župe bilo je potrebno osigurati više svećenika i dodatna materijalna sredstva koje je država trebala osigurati ukidanjem crkvenih redova i prenamjenom samostana. Program reforme trebao je obrazovati kadar, nove svećenike za provedbu, što se vidi u odlukama Dvorske kancelarije i državnim uredbama. Školovanje svećenika imalo je za cilj promijeniti uvjerenja i navike vjernika i stvoriti novi mentalitet, a ne samo potaknuti ih na poslušnost novim uredbama. Država je nove

³Karaman, Igor, Hrvatska na pragu modernizacije, 50-55.

⁴Isto, 70.

svećenike izjednačila s državnim činovnicima u ovisnosti o državi.⁵ U ugarskom dijelu Monarhije je još i ranije stupio na snagu austrijski program teološkog školovanja, te je 1777. Ugarsko kraljevsko namjesničko vijeće odobrilo Ratio educationis.⁶ Prema Austrijskom katekizmu katehizacija se shvaćala kao sredstvo izgradnje vjernika koji također moraju biti dobri i poslušni građani države.⁷ Josip II. je 1781. proglasio da su župne matice javni dokumenti i 1784. odredio pojedinosti kako treba pisati knjige. Biskup Vrhovac je od svećenika očekivao da se pridržavaju propisa, te ističe važnost sveopćeg popisa vjernika za ispravnu pastoralnu djelatnost. Tražio je župnike da dodatno pišu knjige u koje će upisivati biskupova pisma i državne crkvene uredbe. Vrhovac uz matične knjige zahtijeva i župni ljetopis u koji župnici upisuju sve što znaju o povijesti ili se događalo u župi koju vode. Ljetopisi su trebali biti pomoć kod preuzimanja župa i dolaska novog župnika. „Mađari su od samoga početka bili nepovjerljivi prema vladavini Josipa II.“⁸ Car nije sazivao državni sabor, ukinuo je županijsko uređenje i pogodio je Mađare ukidanjem prava na krunidbu krunom sv. Stjepana. Određeni krugovi pomišljali su i na izbor novog kralja. „I stanovništvo u ostalim habsburškim zemljama odbijalo je mnoge novitete, a osobito Josipovu crkvenu politiku.“⁹

Nakon ukidanja isusovačkog reda 1773. njihova imovina postala je vlasništvo vlade i služila je za održavanje školskog fonda. Godine 1781. ukinuti su samostani koji nisu služili odgajanju mladih, dušobrižništvu i njegovanju bolesnih, jer se smatralo da obrazovani redovnici premalo koriste javnom životu, a zemljišni posjed i imovina može se bolje iskoristiti. Iste godine Josip II. je objavio „Patent o toleranciji kojim je luteranima, kalvinistima i grko-pravoslavcima jamčio građansku jednakost s katoličkim stanovništvom, kao i slobodu bogoštovlja.“¹⁰ Iako se štitila dominantna katolička vjeroispovjest, pa se branilo graditi tornjeve i slične vidljive znakove s ulične strane. Židovi nisu dobili građansku ravnopravnost ali im je dopušten rad i studij, te su ukinuti

⁵ Hoško, Emanuel, Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma 93.

⁶ Isto, 93.

⁷ Isto, 127.

⁸ Zöllner, E.-Schüssel, T., Povijest Austrije, 209.

⁹ Isto.

¹⁰ Isto, 211.

propisi o odijevanju. Haselsteiner postavlja pitanje tragedije Josipa II. jer je sve ono što je on htio postići, ostvareno tek nakon njegove smrti. On tvrdi da bez jozefinizma ne bi bilo ni kasnijih reformi, ni ugarskog liberalizma. „Bez pribjegavanja elementima“ jozefinizma“ ni kasnije razdoblje reformi, ni ugarski liberalizam ne bi bili zamislivi.“¹¹ Reforme Josipa II. osuđene su na neuspjeh jer dekreti nisu odobravali ljudi kojih se to ticalo, a i uvedene su nestrpljivo i „Bez nužnog smisla za ono što se zapravo može ostvariti.“¹²

Red kapucina u Zagrebu ukinut je 1788. odredbom Josipa II. uz objašnjenje da se samostan treba predati franjevcima. Laszovski navodi kao razlog ukinuća reda, potrebu za smještajem vojske, jer se franjevački samostan na Kaptolu morao predati vojsci, pa su se franjevci preselili u kapucinski samostan. Komorska uprava trebala je popisati svu imovinu iz samostana i predati samostan generalkomandi, te preseliti franjevce.¹³ Popisivali su knjige u samostanskoj knjižnici kad je „vojna oblast požurivala odstranjenje kapucina i useljenje franjevacu, jer je trebala franjevački samostan za bolnicu.“¹⁴ Car je odredio da franjevci moraju odmah preseliti u kapucinski samostan, a R.Horvat navodi da je kralj Josip II. odredio da se Franjevci presele u kapucinski samostan, jer će se franjevački samostan pretvoriti u bolnicu za ranjene vojnike. Kapucini će dobiti mirovinu i raseliti se u druge samostane. Poslije rata, 1793. franjevci su se vratili na Kaptol. Tada je kapucinski samostan predan zakladi (vjerozakonska), koja ga je prodala barunu F.Kulmeru 1805.¹⁵ Ukinućem reda sv. Klare, nalogom komore od 30.7.1782. trebalo se popisati i razdijeliti sav crkveni namještaj i stvari. Namještaj se trebao podijeliti siromašnim župama, prema novoj regulaciji. Laszovski spominje da je crkva služila u vojne svrhe, jer Ban i general Balassa okupirao ju je za vojni magazin.¹⁶ Također i R. Horvat navodi da je crkva i samostan bio vojni magazin: „Kad je kralj g.1787. započeo velik rat s Turskom,

¹¹ Haselsteiner, Horst, Ogleđi o modernizaciji u Srednjoj Europi, 129.

¹² Isto, 12.

¹³ Laszowski, Emil, Stari i novi Zagreb, 170.

¹⁴ Isto

¹⁵ Horvat, Rudolf, Prošlost grada Zagreba, 200.

¹⁶ Laszowski, 183.

pretvorio je tadašnji ban Balaša crkvu presv. Trojstva u vojni magazin.¹⁷ Navodi se 1791. godina kada je namjesničko vijeće biskupu Vrhovcu dozvolilo da podijeli drveni namještaj iz opatičke drugim župama. Crkva sv. Katarine prelazi u kraljevsko vlasništvo 1773. ukinućem isusovačkog reda. Građani Zagreba molili su Mariju Tereziju da im daruje crkvu koji su planirali pretvoriti u župnu crkvu umjesto sv. Marka. Nestašica i glad najviše su pogodile gradove, pa se u Zagrebu, koji je preopterećen ratnim davanjima, otvaraju javne licitacije za prodaju nekretnina. Grad je prodao crkvu sv. Margarete 1793.“ Grčko-istočna vjerska općina od 1786. Ima parohiju u Zagrebu, a 1794. urediše vlastitu crkvu od kupljene crkve sv. Margarete.“¹⁸ Prema Vitkoviću crkva sv. Margarete prodana je na licitaciji. Licitaciju je objavio Nikola Škrlec 10.2.1794., a u zapisniku magistrata od 11.2.1794. piše da je grad kapelu sv. Margarete u Ilici zajedno s gradskom zgradom prodao općini grčko-katoličkih građana za 4000 forinti. Crkva je bila na istom mjestu gdje je danas parohijska crkva sv. Preobraženja i isto je bila okrenuta prema istoku, a oko nje su bili gradski vrtovi. Pravoslavni su odmah dali kupljenoj crkvi novo ime, a misli se da su uzeli Preobraženje jer su je „preobrazili“.¹⁹ Novac od prodaje upotrebljen je za gradnju nove bolnice na uglu Harmice i Ilice. Crkva sv. Petra dovršena je 1770., a već 1788. Josip II. planirao je ukinuti tu župu. Kraljevinsko vijeće tražilo je od župa sv. Marije, sv. Petra i sv. Ivana da predaju sve crkvene dragocjenosti u katedralu koja će biti župna crkva za Kaptol, Novu ves i Vlašku ulicu. Ukinućem župe crkva sv. Petra predana je vojnoj upravi, koja ju je 1789. pretvorila u svoje skladište razne robe.²⁰ Crkva je već 1790. Poslije smrti Josipa II. vraćena crkvi i svi vojni predmeti maknuti su iz crkve. Biskup Vrhovac posvetio je 5.5.1795. crkvu sv. Petra, a zanimljivo je da je i on pokušao ukinuti župu tako što ju je spojio sa župom sv. Marije. Isto nalazimo i kod R. Strohal da je „crkva sv. Petra bila predana vojnoj upravi i ona je pretvori u skladište.“²¹ Prva kapelica ranjenog Isusa

¹⁷ Horvat, 124.

¹⁸ Isto, 131.

¹⁹ Vitković, Dimitrije, Srpska pravoslavna crkvena općina, parohija i škola u Zagrebu : hronologijsko-istorijski pregled, 25.

²⁰ Horvat, 163.

²¹ Strohal, Rudolf, Vlaška ulica i župa sv. Petra u Zagrebu, 10.

spominje se u kanonskoj vizitaciji 1750. na Manduševcu. Kapelica je imala znatan iznos novca koji je trebao biti iskorišten za njeno proširenje, ali je nova crkva napravljena u sklopu nove bolnice na uglu Ilice i Harmice. Crkva je sagrađena 1800., posvetio ju je biskup Vrhovac. Zanimljiv je podatak o prihodu za gradnju koji je nabavljen prodajom sv. Margarete „grad je 1795. doseljenim grčkim trgovcima prodao crkvu sv. Margarete. (ove crkve danas nema, jer je porušena 1865.) Crkva sv. Margarete donijela je 6.632 forinta za dovršenje crkvice „Trpećeg Isusa“.²² Nova bolnica koja se spominje građena je zaslugom župana Nikole Škrlca, koji je planirao sagrađiti županijsku modernu bolnicu uz pomoć biskupske, kaptolske i gradske vlasti. Županijska skupština je odobrila zemljište na Harnici i biskupskom privolom odobrene su za gradnju zaklade crkve Trpećeg Isusa i sv. Margarete. Gradnja je počela 1798., a dodatan prihod dao je biskup Vrhovac 1800. „kada je trebalo doći mnogo ranjenih i bolesnih vojnika“²³ i dovršio bolnicu, te je preuredio u vojnu. Kada su vojnici napustili Zagreb, milosrdna braća preuzela su bolnicu 1804. i bolnica je otvorena za javnost.

1.2. KULTURA I DRUŠTVENI ŽIVOT NA GORNJEM GRADU

„Na Trgu sv. Marka mladi purgari izvodili su predstave“²⁴ Prve kazališne predstave održavale su se u samostanu klarisa, nakon što je red raspušten. Biskup Vrhovac je razsvetio crkvu 1788., a predstave su bile u refektoriju samostana. Problem nastaje s vlasničkim odnosima, jer nitko nije održavao niti se brinuo za obnovu zgrade. Vrhovac je pisao molbe i obratio se banu Balassi za pomoć oko dozvole da se samostan renovira u kazalište. Krajem 18. st. Grof Antun Pejačević, oženjen s Barbarom Drašković, napravio je pozornicu u svom domu i organizirao je predstave. Grof Kulmer kupio je od njega zgradu koju su obnovili 1797. godine i kasnije prodali Amadeu, gdje je bilo prvo poznato javno kazalište. Zanimljiva je situacija koja nastaje oko prodaje te zgrade jer je kupljena posredstvom biskupa Vrhovca. Kupac je bio Antun Amade de

²²Horvat Rudolf, 174.

²³Strohal, Rudolf, Vlaška ulica i župa sv. Petra u Zagrebu, 34.

²⁴Szabo, G., Gdje se sve u Zagrebu igrao teatar, 22.

Varkony, oženjen groficom Anom Esterhazy, veliki župan zagrebačke županije. Biskupov posrednik Juraj Luketić trebao je dogovoriti prodaju od Kulmera za nepoznatog kupca. Sačuvana su njegova pisma biskupu: „24.6.1807. javlja Luketić biskupu da bi Kulmer prodao olim Pejacsevichianam domum za 30 000 forinta, a 22.7. da je Kulmer spreman prodati kuću za 25 000 forinta i 50 dukata slisselgeld i da od te svote neće ništa popustiti. 5.8. javlja dalje da mu je uspjelo sve po želji nepoznatoga kupca urediti i kup zaključiti.“²⁵

Najvjerojatnije grof Amade nije bio popularan jer kada se saznalo da je on kupac, pišu zlobni komentari da bi cijena bila veća ili „da se kupac uputio na liječenje, tek da se ne zna, da li liječi kesu ili zdravlje.“²⁶ Sama zgrada uređena je za malo intimno kazalište. Nekadašnja plesna dvorana bila je gledalište s dva reda loža, na prvom katu zgrade. Ulaz je bio kroz dvorište s arkadama. Privatne predstave održavale su se i kod obitelji Oršić, te kasnije prodajom palače i kod Levina Raucha. Rauch je okupljao kod sebe društvo te je čak tiskao i pozivnice s programom. Predstave su bile na njemačkom, a glumili su i oni sami.“ Ein modernes Verhangins, Der Bojar, oder Wie danken Sie uber Rumainen? I Günstige Vorzeichen. Glumci i glumice: samo otmeno društvo, Rauchi, Gejza se ne skanjuje igrati dvaputa kelnera.“²⁷ Za dramsku književnost na hrvatskom jeziku zaslužni su bivši isusovci koji su nakon ukinuća reda prešli u redove svećenika na Kaptolu. Zagrebački kanonik Kazimir Bedeković napisao je i tiskao u Beču dramu “Joseph”. Na Kaptolskom sjemeništu predstave na hrvatskom bile su pravilo, a redovito su izvođene o Pokladama, tj. tri zadnja dana prije korizme. Za imendan ravnatelja sjemeništa Matijaša Ašpergera, na dan sv. Matije 1791. održana je predstava autora Tomaša Mikloušića: “Imenoslavljenik iliti rečnopesmen igrokaz na dužne zahvalnosti zadavek i istinski luk radovanja”. U predstavi se božanstva Jupiter, Merkur, Mars i pastiri spremaju kako bi sredili odnose triju carstva, Ruskoga, njemačko-rimskoga i francuskoga, odnosno kako da dolično nagrade zasluge velikog pastira i svečara „cirkve zagrebačke kanovnika i seminariuma biškupije zagrebačke ravnitelja za

²⁵ Isto, 26.

²⁶ Isto, 27.

²⁷ Szabo, G., Gdje se sve u Zagrebu igrao teatar, 29.

njegov imendan.²⁸ Za poklade su prikazivane predstave uglavnom prijevodi njemačkih predstava koje su imale mnoge reprize. Motivaciju i potporu za kazališni i književni rad naši bogoslovi su donjeli iz centralnog sjemeništa u Pešti, gdje je za vladanja Josipa II. studij teologije bio obavezan i za zagrebačku biskupiju.²⁹ Autori koji su se najviše prevodili bili su August Kotzebue, August Wilhelm Iffland, Gottlob Stephanie, Karl von Eckartshausen i drugi sa po jednom predstavom. Npr. Echartshausenova predstava „Lieberecht und Horwald, oder so gehts zuweilen auf dem Lande, prevedena je i prikazivala se pod nazivom: Pravednić i Poštenčić, iliti ovak biva negda na ladanju. Premijera je bila 1792. Samo vrijeme i mjesto prikazivanja uvjetovalo je i žanr predstava, tako da je tematika uglavnom s istaknutom moralnom poukom.

U predstavi „Nazloba med Bratami“ prikazuje se odnos prema racionalističkom prosvjećivanju.

Miroslav: Gospon grof, mi stanujemo zvon varoša, pri nas jesu stari običaji još sveti.

Zrimnović: Kajti rasvećenje mimo njih vu tihom je prešlo.

Miroslav: Mi smo rasvećenje videli prehađati, ali kaj mi ovde zadržavati nećemo, ono pošilamo mi vu varoš na pijac.

Dvije komedije koje su bile osobito popularne su “Baron Tamburlano” i “Mislibolesnik iliti Hipokondrijakuš”, prikazivane su početkom 19.st. U sjemeništu je uz moralnu prodiku „moglo biti još samo toplog hrvatskog rodo- i domoljublja“³⁰ Predstave Tituša Brezovačkog “Diogeneš” i “Matijaš Grabancijaš-dijak” igrale su se u kraljevskom plemićkom konviktu, a dvije srodne drame u gričkoj isusovačkoj gimnaziji „Servus duobus eodem tempore dominis serviens“ prikazana je 1772.. te u gričkom njemačkom varoškom teatru 1811. Theater taschen buch-a.³¹ U Zagrebu 80-tih godina 18.st. nije bilo stalne kazališne dvorane, pa su gostujuće njemačke kazališne predstave dolazile

²⁸ Francev, F. O drami i teatru kaptolskoga Zagreba, 138.

²⁹ Isto, 139.

³⁰ Francev, F. O drami i teatru kaptolskoga Zagreba, 141.

³¹ Isto 145.

uglavnom u ljetnim mjesecima. Njemačka kazališna družina Ignjata Bartscha stigla je u Zagreb 1784. i prikazivali su predstave na otvorenom. Predstave je oglašavao gradski bubnjar i plaćali su gradu pristojbu od svake održane predstave. Laszowski ne navodi gdje su te predstave bile, ali ima naslove i raspored predstava iz 1784. i 1785. godine. Zanimljivo je da su se predstave prikazivale skoro svaki dan i to bez repriza. (19.8.1784. der Schneider und sein Sohn; 22.8. Der Adjutant, 23.8. Die Wirtschaftler; 24.8. Die Bettelstudent; 26.8. Die indianische Wittwe; 29.8. Nannerl am Hof; 31.8. Rindsolld und Saphire)³² U zimsko vrijeme kazalište je djelovalo u samostanu sv. Klare, te je plaćao najam od 10 forinti, 4 forinte za stražare i dodatno za drva i grijanje. Financijski uspjeh je vjerojatno bilo loš jer je Bartsch zapao u dugove, te je morao otići iz Zagreba. Predstave su pripremile teren i potaknule gradski magistrat za gradnju stalne kazališne dvorane. Zamjenik podžupana zagrebačkog Pavle Thausz pisao je 1786. direktoru akademije Petroviću, te izložio ideju o prenamjeni dvorane kraljevske akademije na Katarininom trgu. Rasprava o toj prenamjeni bila je i na sjednici gradskog magistrata 3.11. i gradskom magistratu predloženi su ovi uvjeti:

1. Dvorana se može tako urediti da se može isprazniti za potrebe akademije
2. Dvorana se može uređivati samo za vrijeme školskih praznika
3. Glumci ne smiju dolaziti u dvoranu za vrijeme obuke
4. Grad treba osigurati sredstva za nadoknadu štete nastale prilikom adaptacije ili požara
5. Kad bi se napustile predstave treba sve vratiti na staro stanje
6. Za najam treba grad plaćati 120 forinti

Gradski magistrat nije mogao prihvatiti sve uvjete i obvezati se na plaćanje šteta, te je odustao od svakog ugovora.³³ Weilhamerova kazališna družina stigla je u Zagreb 1786. Prema ugovoru s gradskim magistratom smanjena im je pristojba dok se ne poboljšaju uvjeti za rad. Za poklade 1787. Weilhamer je dobio ekskluzivno pravo priređivanja „noble Baale“ koji se održavao kod grofa Vojkovića. Nakon što je biskup

³² Laszowski, E. Crnice iz kazališne prošlosti grada Zagreba, Narodna starina IV, Zagreb, 1925.

³³ Isto, 83.

Vrhovac rasvetio crkvu u samostanu klarisa, moglo se prostor upotrijebiti za druge svrhe. Postalo je opet aktualno pitanje uređenja kazališta. Ugarsko namjesničko vijeće odobrilo je prenamjenu crkve i tražilo je gradski magistrat da plati, tj. kupi crkvu.

Magistrat nije mogao pristati na takve uvjete i odgovorio je da nema sredstava, pa je komorska uprava dala crkvu u najam nekom zagrebačkom trgovcu koji je tamo čuvao žito i hranu za vojsku³⁴ Weilhamer je tada planirao sagraditi ljetno kazalište na Harmici koje bi trajno ostalo gradu, ali je dobio tek zemljište bolničke zaklade kojoj je trebao plaćati najam. U zimsko vrijeme i poklade priređivao je opet elitne plesove kod grofa Vojkovića, a magistrat mu je to odobrio jer je bio zadovoljan s prijašnjom organizacijom. Weilhamer je odlučio ostati u Zagrebu i kupio je zemljište nedaleko sv. Margarete 1790. od Ivana Mayera za 90 forinti. Zimske predstave igrane su se u samostanu sv. Klare, a ban je uredio dvoranu i zatvorio prozore daskama te je popravljena peć. Predstave je držao sve do 20.2.1790. kada je umro Josip II. i obustavljene su sve predstave zbog korote. Ovo privremeno kazalište prestalo je s radom i Weilhamer je otkazao najam zbog velikih troškova. Sljedeće kazalište spominje se tek 1799. kada je grof Pejačević ugostio njemačku družinu Karla Horsta i iznajmio im prostorije u svojoj kući. Njegovu kuću je 1803. kupio barun Ivan Kulmer. Horstova je družina priređivala mnoge predstave, pokladne plesove i opere.

1.3. UPRAVA GRADA ZAGREBA

Statuti koji sadržavaju temeljne propise o gradskoj upravi, njezinom uređenju i radu javljaju se na području naših slobodnih kraljevskih gradova tek početkom 18.st. Prema Tripartitumu statuti su bili valjani ako su u skladu s postojećim zakonima i kraljevim odredbama, te ako ih donosi građanska većina i kralj ih je potvrdio. Grad Zagreb je tek od 1609. vodio zapisnike protokola obnove magistrata, iako su već u 15.st pisali zbornike i odredbe gradskih zakona. Prvi statuti su oni koje izrađuju kraljevski komesari i usklađuju ih s postojećim zakonima i kraljevinskim običajima, pa se

³⁴ Isto, 87.

nazivaju komisionalni statuti (statuta commissariorum regionum). Prvi takav statut je donesen u Zagrebu 1609. Uređenjem gradske uprave u 17.st uspostavljene su službe koje su uglavnom iste kroz cijelo 18st. Bitne izmjene i novosti u razvoju uprave donose Terezijanske reforme. Marija Terezija je reformama 1757. slobodne kraljevske gradove podredila Kraljevskoj ugarskoj komori i oduzela im pravo biranja magistrata. Komora je određivala plaće gradskim dužnosnicima, a Zagrebu je ukinula pravo ubiranja tridesetine za svoje potrebe. Uz gradskog suca postavili su načelnika (Burgermeister).

Josip II. je smanjio broj senatora sa 12 na 6, a Zagreb je svrstao u treću kategoriju gradova. (Dekreti od 18.3.1785., 21.12.1786., 1.3. 1787. I 19.7.1787.) Zbornik statuta grada Zagreba sastavio je 1772. Ivan Škrlec sa svim propisima i odredbama magistrata između 1611-1772. Zbornik je sastavljen zahtjevom Hrvatskog kraljevinskog vijeća, koje je tražilo gradski magistrat da mu preda sve „privatne“ statute. 1789. godine osnovana je građanska četa, kojoj je osnovna zadaća bila zaštita društveno-političkog stanja od protivnika postojećeg poretka. Četa je organizirana po vojničkom sustavu i imala na čelu kapetana, svojeg natporučnika, poručnika, narednika i kaplare. Obrtnici i trgovci bili su obični vojnici. Gradska se uprava sastoji od 12 senatora i 22 vijećnika. Izravna gradska uprava je magistrat, koji čine gradski sudac i senatori. Služba je ograničena na jednu godinu, jer se svake godine obnavlja izbor. Za obnovu magistrata mora se poč. 18. stoljeća tražiti odobrenje dvorske kancelarije i kralj ima pravo poslati komesara, kojeg u odsutnosti često zamjenjuje gradski sudac. Obnova magistrata bila je 3. 2. na blagdan Sv. Blaža. Magistrat je imao dvanaest senatora, koji su birani doživotno, a izbori su bili za gradskog suca, koji je bio izabran među senatorima. Gradski sudac je bio na čelu uprave i imao je i upravnu i sudbenu vlast. U gradskoj upravi sudjelovali su i predstavnici građana - vijećnici.

Između senatora birani su notar, gradski kapetan, dekan i tridesetničar, a između vijećnika službenici i dužnosnici.³⁵

Senatori imaju doživotnu funkciju i mijenjaju se samo ako su bolesni ili umrli. Slobodna mjesta u magistratu popunjavaju se iz gradskog vijeća. Za senatora može biti

³⁵Buntak Franjo, Povijest Zagreba, 515.

izabran vijećnik koji je ugledniji i bogatiji od drugih. Biraju se oni građani koji .. „razumom, navukom, človečtvom, bogactvom i ostalim dobrotami i dostojnošću“ nadilaze ostale građane..³⁶ Na dan izbora suca, birani su i novi senatori ako je neko mjesto bilo ispražnjeno. Izbor senatora je bio iz reda vijećnika. Senator je mogao biti sudac, birao je nove senatore i mogao je biti ponovno izabran za gradskog suca, tako se često događalo da isti ljudi sudjeluju u vlasti više godina. Vlast je bila u rukama nekoliko izabranih, uglavnom doživotno, što je često doprinosilo međusobnim svađama i nezadovoljstvom građana. Kada prelaskom vijećnika u magistrat ostane prazno mjesto u vijeću, bira se novi član izborom jednog od trojice kandidata kojeg predlaže magistrat, između bogatijih građana kućevlasnika.

Gradski sudac se bira između tri senatorska kandidata. On je predstavnik grada i gradskog magistrata, najviši je politički organ i njemu su svi ostali podređeni. Sudac ima i znatne prihode jer mu pripada trećina svih prihoda od kazni i sve sudske pristojbe³⁷ Sudac je prva osoba grada i brine se za sve kraljevske naloge i pisma. On preuzima sve spise i predlaže pitanja na raspravu, te saziva sjednice magistrata. Sudac se brine da notar sastavi zapisnik i za izvršenje zaključaka. Manje predmete može i sam riješiti, ali je dužan o tome izvjestiti magistrat. Sudac može iznimno i sazivati gradsko vijeće (zbor građana), a svako tajno sabiranje građana mimo suca kažnjivo je smrću. Vlast suca je ograničena u pitanjima prodaje nekretnina. On nije ovlašten zaduživati grad, određivati javne terete i gradske službe. Ta se pitanja rješavaju na sjednicama magistrata i gradskog vijeća. Stalna plaća za suca je određena tek u 18.st.

Gradski dekan (pročelnik gradskih senatora) upravlja gradskim dobrima i приходima, te raspoređuje rad i obavljanje tlake gradskih kmetova. Kasnije se naziva načelnik (Burgermeister). Dekan se brinuo o gradskom gospodarstvu, приходima i davanjima podložnika. Kmetovi su bili dužni određen broj dana graditi i popravljati ceste na području grada. Dekan je morao paziti da kmetovi obavljaju samo poslove u

³⁶ Herkov, Zlatko, Sudovi naših slobodnih gradova u 18.st., 147.

³⁷ Herkov, Zlatko, Sudovi naših slobodnih gradova u 18.st., 10.

korist grada, a ne služe kao besplatna pomoć građanima. U odredbama gradske uprave vidimo da su bile česte zlouporabe.

Gradski kapetan je odgovoran za red i sigurnost u gradu i podređeni su mu gradski stražari. Kapetan vodi nadzor nad mjerama i red na sajmištu, što mu donosi znatne prihode od tržišnih pristojbi. Službu gradskog kapetana obično je obavljao gradski senator.

Gradski fiskuš zastupa gradsko vijeće pred magistratom, pa je prisutan i na svim sjednicama magistrata. On vodi nadzor nad prodajom svih građanskih nekretnina. Gradski fiskuš biran je iz reda vijećnika, predstavljao je građane i pratio rad magistrata.

Gradski notar osobito je ugledan građanin, jer mora biti učena osoba, a služba mu je unosna jer naplaćuje raznovrsne pristojbe. Njegova je dužnost voditi gradske zapisnike, on sastavlja sve magistratske otpравke i sudjeluje pri sastavljanju svih ugovora i oporuka. „Gradski notar imao je važnu ulogu³⁸ i najodgovorniju dužnost jer je sastavljao sve magistratske isprave, naredbe i spise.“ Važniji službenici bili su ubirači prihoda, tridesetničar i maltar.

Tridesetničar je morao biti školovana osoba koja je poznavala sve carinske propise i robu za carinjenje. Prisega tridesetničara bila je na latinskom jeziku. Tridesetnica je bila gradski prihod za održavanje kula i zidina. Poznato mjesto carinarnice u Zagrebu je harmica. Roba je uglavnom dolazila u Zagreb iz Italije i Njemačke (Kranjska i Štajerska). Služba je bila ugledna i unosna, a uglavnom su bila dva tridesetničara.³⁹

Gradski vratari i stražari dobivaju stalnu službu sredinom 17.st, a plaću su dobivali iz prihoda koji je morao platiti svaki građanin. Stražari su bili podređeni gradskom kapetanu. Prisegu su polagali na hrvatskom...“ polag zapovedi gospona sudca, plemenite gospode magistratuša i gospona kapitana grabantsku vratarsku čast i službu noć i dan verno i pošteno obnašati, služiti, na njih stražariti i čuvati i vure marljivo zvati..“⁴⁰

³⁸Buntak Franjo, Povijest Zagreba, 516.

³⁹Horvat, Rudolf, Prošlost grada Zagreba, 87.

⁴⁰Isto, 91.

Prema zapisnicima sjednica gradske uprave, uglavnom su točke dnevnog reda bile stalne i unošene su u protokol. Na početku svake sjednice iznosile su se kontradikcije (contradictiones ili protestationes) u kojima su građani iznosili svoje prigovore uglavnom o prodaji nekretnina. Gradski fiskuš je iznosio kontradikcije u ime grada i gradske imovine. Nakon kontradikcija sljedila je obnova uprave (restauratio), koja je bila glavna točka i prema kojoj možemo pratiti kako se uprava razvijala. U različitim razdobljima mijenja se broj senatora, te su različiti nazivi funkcija i zastupnika. Obnovom uprave birale su se nove funkcije, senatori, zastupnici općine i nabrojani su svi koji u gradu te godine imaju neku službu. Poslije izbora i obnove u zapisnicima nalazimo razne odredbe (statuta), a na kraju se stavlja popis novih građana.

Izbor i status novih građana možemo vidjeti u Knjizi građana.⁴¹ Odredbe gradske uprave važan su izvor za proučavanje socijalnih, ekonomskih i kulturnih prilika u Zagrebu.⁴² Prema članku Lelje Dobronić iznosim neke odredbe koje se odnose na funkcije magistrata i uređenje gradske uprave, iz zapisnika u 17. st.

⁴¹Knjige građana iz druge polovice 18.stoljeća obradila je Sikirić Zvezdana u magistarskom radu.

⁴²Dobronić, Lelja, Uređenje i djelovanje gradske uprave zagrebačkog Gradeca u 17.st., 17.

ODREDBE GRADSKE UPRAVE	
1629.	Magistrat i općina su odredili da se svakog tromjeseća izaberu 2 senatora i 2 zastupnika koji će pregledati račune
	Određeno je da 2 zastupnika moraju stražariti u gradskoj vijećnici
1632.	Izaslanici grada s uredbama, zapečaćenim gradski pečatom i potpisanim od senatora i drugih građana šalju se vrhovnom taverniku koji im daje preporučeno pismo, zatim uredbe idu kralju radi potvrde.
	Vijeće zastupnika općine sudac treba sazvati 4 puta godišnje.
	Gradski kapetan mora uzeti sa sobom zastupnike kad izvršava sudske odluke, pregled šteta i uvođenje u posjed
	Tridesetnica je samo za popravak kula i bedema.
	Gradski kmetovi ne smiju raditi kod senatora i suca u ime tlake nego samo za grad

ZAPISNICI GRADSKE UPRAVE

ODREDBE GRADSKE UPRAVE	
1635.	Preglede šteta vršit će 4 zastupnika općine koji će se izmjenjivati
1636.	Tko ne prisustvuje sjednicama mora platiti globu 2 forinta
1639.	Što prije treba postaviti noćne stražare koje će plaćati svaki građanin i stanovnik godišnje 40 denara
1640.	Nametanje kraljevskog poreza. Svi građani i stanovnici, osobito velikaši i plemići i oni bez građanskih prava plaćaju porez u gradsku blagajnu u korist javnih potreba
	Fiskuš može provesti istragu protiv činovnika koji ostanu dužni položiti račune
1641.	Odobrena je služba dekana
	Na proljeće neki zastupnici moraju popisati sve krčevine

ZBORNİK STATUTA GRADA ZAGREBA SASTAVLJEN 1772. - statute je sastavio Ivan Škrlec, senator grada, a objavio ih je Z. Herkov.⁴³ U tablici su prikazane odredbe koje se odnose na razvoj gradske uprave i same službenike grada.

	STATUTI OD 1611. DO 1742.
1635.	Gradski fiskuš treba provesti postupak protiv preljubnika i onih koji su sumnjivi
1646.	Fiskuš je prigovorio o otuđenju gradskih nekretnina i kupoprodaji
1647.	Kapetanu se povjerava popravak nasipa kraj Manduševca
1652.	Gradski fiskuš treba paziti na red i održavanje čistoće
	Fiskalne parnice neka se provode prije svih ostalih.
1656.	Svaki koji zalaže ili prodaje nekretninu mora to učiniti pred sucem i magistratom
	Fiskuš može pred magistratom zatražiti poništenje kupoprodajnih ugovora
1664.	Svi službenici moraju po pokladama dati račune na pregled
1665.	Odredba o ispitivanju računa, određuje se plaća ispitivačima računa od 10 florena
1666.	Svaki koji ima gradilište na području grada mora započeti gradnju u roku pola godine inače će fiskuš takva gradilišta izvestiti. Ovo neka se oglasi na ploči ispred gradske vijećnice.
1676.	Statuti se potvrđuju velikim pečatom samo na blagdan Sv. Blaža i pečat se može vaditi samo na blagdan
	Strani trgovci osim građana ne smiju trgovati izvan sajmenog vremena, svi moraju imati uobičajene gradske mjere.
1679.	Za gradskog vijećnika može se primiti ubuduće samo građanin
1682.	Obnavljaju se stari statuti i potvrđuju
	Građanski posjedi ne smiju se prodavati redovima, cehovima i društvima pod prijetnjom oduzeća.
1692.	Građani se moraju odazvati na poziv suca i kapetana i obružati, tko se ne odazove izbacit će se iz građanstva.
1694.	Fiskuš traži da se bez dozvole gradskog vijeća ne prodaje zemljište i nekretnine strancima.
1699.	Građani moraju poslije sv. Jurja stoku držati izvan grada, a svinje zatvorene, fiskuš može u svoju korist oduzeti životinje.
	Građani moraju izabrati više desetnika koji će na poziv kapetana čuvati red i mir.
1703.	Zvonari moraju dežurati u zvoniku i zvoniti ako izbije požar
1719.	Fiskuš će naplatiti 12 florena onima koji odvođe nečistoće iz zahoda na gradske ulice
	Gradski kapetan će zaplijeniti životinje koje se nađu na ulicama i naplatiti kaznu
1727.	Magistrat se ovlašćuje za biranje prebendara.
1742.	Nitko ne smije prodavati nikakve posjede i dobra strancima bez posebne dozvole i odobrenja magistrata pod prijetnjom zapljene takva dobra. Dosada prodane može građanin otkupiti uz pravednu procjenu. Oglas se objavljuje na gradskim vratima.

⁴³ Herkov, Zlatko, Statut Grada Zagreba od god. 1732., Zagreb 1952.

2. POPISI ZAGREBAČKOG STANOVNIŠTVA I KUĆA U 18. STOLJEĆU

2.1. PROBLEMI PROTOSTATISTIČKIH POPISA STANOVNIŠTVA

Prvi opći moderan popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji bio je 1857. godine. B. Vranješ Šoljan objavila je koncepciju, metodologiju i klasifikaciju popisnih obilježja, te najvažnije populacijske teorije. “Podatke o kretanju stanovništva treba uzeti s oprezom jer u 18. stoljeću nije bilo popisivanja stanovništva koje bi se sa sigurnošću i vjerodostojnošću moglo usporediti s rezultatima do kojih se došlo u 19. stoljeću.”⁴⁴ U protostatističkom razdoblju popisivanje je ograničeno na prikupljanje demografskih podataka u svrhu fiskalnih ili vojnih obavijesti. Šoljan navodi tri popisa stanovništva provedena u Habsburškoj Monarhiji 1762., 1785., i 1805. Jozefinski popis 1785. izazvao je brojne prosvjede jer je bio na njemačkom jeziku i popisivala se katastarska izmjera zemljišta, te se plemstvo bojalo za povlastice.. Prije popisa izvršeno je numeriranje kuća, a sami cilj popisa bilo je evidentiranje stanovništva sposobnog za vojsku. Korist jozefinskog popisa bila je višestruka i godinama je bio osnova za prikupljanje poreza. (Kasnije sam pronašla da je u obrascima iz 1777. naveden i domaći jezik pokrajine radi praktičnijeg popisivanja) Za vrijeme feudalnog uređenja javljaju se teškoće pri kategorizaciji podložnika. Problem je bio kako ih kategorizirati u odnosu na imovno stanje, te pravni i socijalni status. Službenih naziva nije bilo i u protostatističkom razdoblju feudalac je mogao po vlastitom nahođenju dijeliti i razvrstavati podložnike.

⁴⁴Šoljan, “Prvi opći popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji iz 1857.: Koncepcija, metodologija I klasifikacija popisnih obilježja”, 519.

Nastaju teškoće s kategorizacijama podložnika vezano uz njihovo imovno stanje, te odnos i dužnosti prema 4 javne i redovne obveze:

1. Podavanja, daće, feudalnom zemljovlasniku
2. Plaćanje državne, vojne kontribucije, poreza
3. Plaćanje županijskog nameta
4. Davanje crkvene desetine

Popisivači su se susretali s raznim nazivima, kao što su: colonus sessionatus, colonus dimidius, quartalista, octavalista, libertin, inqulin, subinqulin, ugovornik, urbarijalista, taksalista, sumalista, tlačnik ili robotar, desetnjak ili decimalista, inskripcionalista, kontrabucionalista. Kategorizacija je donosila veću ili manju stopu daća i poreza, te povoljniji ili nepovoljniji socijalni status. Drugi problem bilo je „neprihvatljivo“ popisivanje povlaštenih staleža. Čak je i (običnim ljudima) građanima i kmetovima bilo neprihvatljivo naći se na istom popisu zajedno s visokim plemstvom i crkvenim dostojanstvenicima. Kako su se i uz koliko otpora odnosili plemići prema popisivačima kada su uz svoj dvorac upisivali kmetsku hižu? U gradovima, prije svega u slobodnim kraljevskim gradovima popisivale su se redom sve kuće, te se i tamo događalo da je poneka palača izostavljena. Popis iz 1782. godine i raniji popisi nisu sadržavali plemstvo niti kategorizaciju po staležima. Mađarsko i hrvatsko plemstvo imalo je povlastice u izuzimanju od popisivanja materijalnog i brojčanog stanja, problem je bio kako riješiti stanje, tj. popisati ih. Sama kategorizacija u različitim općinama nije bila jedinstvena, često su se i kolone ispunjavale različito, a sami plemići su u svoju korist onemogućavali pravilno i točno popisivanje. Svaka zemlja u Habsburškoj Monarhiji je imala određenu autonomiju u evidentiranju stanovništva, a popisi se nisu izvodili uvijek istovremeno i po istom kriteriju.⁴⁵

⁴⁵ Erceg, Stanje i struktura stanovništva u hrvatsko-slavonskim županijama godine 1782.

Pripreme za veliki popis stanovništva 1784-1787., koji je bio prvi pregled cjelokupnog stanovništva bez obzira na staleže, dob i spol. Opći zakonski akti Josipa II. (patent o ukidanju kmetstva, patent o tolerancijii i o ukidanju cehova) i urbarijalne reforme, stvarali su potrebu za popisom stanovnika, te su upućivali i opravdavali reformne pothvate. Predradnje i raniji popisi bili su samo za pojedine kategorije, stanovništvo u nekim gradovima ili pokrajinama (tek su se u jozefinskom popisu prvi put popisivale sve žene, bez obzira na stalež i dob, bez razvrstavanja po godinama) „Utvrđivanje i redefiniranje gradskih jezgri i povlastica, reguliranje agrarnih odnosa, liberalizacija obrtničke radinosti, osnivanje i razvijanje manufakturne djelatnosti svakako je mjenjalo stalešku i gospodarsku strukturu stanovništva.“⁴⁶

Dopis Josipa II. prvom mađarskom kancelaru grofu Ferencu Esterhazy-u, Beč, 1.5.1784.⁴⁷

Car piše kako izdaje naloge u korist općeg dobra..te za korist cijele zajednice „Sigurno je da povećanje broja povećava i sreću, bogatstvo i ugled države. Takav porast može se postići samo pravilnim mjerama u svim granama uprave, ali, s druge strane, nije moguće ocijeniti djelovanje zakona i mjera, a još manje dobro ih izabrati i propisati, ako ne poznajemo točno pravi broj stanovništva zemlje i nismo stalno obavještavani o njegovu padu ili rastu.“ Car spominje stare popise koji su netočni, a na njima se temelji cijelo oporezivanje, staleži su izglasali prevelik broj regruta u nekim županijama, zbog krive procjene stanovništva, na najveću štetu vojne službe, stanovništva i samih zemljoposjednika, pa je on odlučio „popisati mađarske zemlje i označiti kuće brojevima.“ Zanimljiva je primjedba kako se plemići ne trebaju plašiti popisa svoje obitelji i stavljanja brojeva „jer su i samu carsku palaču označili brojevima.“

⁴⁶ Erceg, Pripreme i struktura jozefinskog popisa, Acta historico-oeconomica, 18/1991., 8.

⁴⁷(originalni čistopis na njemačkom, Mađarski državni arhiv, Acta Generalia, broj 4909 iz 1784.), Preuzeto iz: Erceg, Pripreme i struktura jozefinskog popisa, Acta historico-oeconomica, 18/1991.,

Veliki jozefinski popis stanovništva trajao je 1784-1787. i bio je dobro organiziran i temeljit. Prije samog popisa trajale su brojne pripreme u organizaciji vojske i službenika, te imena i redne brojeve svih naselja, gradova i općina. Moralo se popisivati po „osobnom kućnom i porodičnom formularu“. Obrazac je bio po redosljedu kućnih brojeva tj. domusa (oznaka porodice). Ako je u jednoj kući živjelo više porodica označavale su se jednim brojem. Porodica predstavlja jedno domaćinstvo, sve one koji zajednički žive bez obzira na status i položaj. U jedno domaćinstvo ubrajaju se i kućni sluge, šegrti i časnici ako nisu imali posebno domaćinstvo. Ime kućevlasnika se navodi i u slučaju kada on nije tamo stanovao. Prema naredbi morala se popisati svaka kuća, naseljena ili nenaseljena zgrada i svaka druga građevina. Osim stambenih zgrada bile su tu i ostale javne građevine, bolnice, kule, utvrde, samostani, dom za siročad, škola... Josip II. koristio je istu metodu i organizaciju popisivanja prema uputi iz 1777. u nasljednim pokrajinama. „organizacija popisa stanovništva Mađarske godine 1784. je bila izvedena prema uputama naredbe iz 1777.“⁴⁸

- Građanski povjerenik i vojni popisivački povjerenik određeni od strane županije ili slobodnog kraljevskog grada stanovništvo su popisivali po kućama, prolazeći kroz kotare i naselja u pratnji mjesnog svećenika.
- Ispunjavali su osobni kućni i porodični (domaćinstvo) formular u dva primjerka, jedan za općinu, a drugi za vojnog popisivačkog povjerenika
- Općinski primjerak služio je za praćenje promjena tijekom godine.
- U cilju uspješnosti popisivanja obrasce i upute su štampali na njemačkom i jeziku sredine
- Popisivači su u posebnoj tablici napravili općinski sumarij, u kojoj je svako domaćinstvo imalo po jedan red u redosljedu kućnog broja

⁴⁸Erceg, Pripreme i struktura jozefinskog popisa, 24.

- Općinski sumarij pisao se u 4 primjerka, dva za općinu, treći je poslan županiji, a četvrti je dobilo vojno zapovjedništvo
- Županija i vojno zapovjedništvo su napravili sumarije svih općina i poslali ih Namjesničkom vijeću, Glavnom vojnom zapovjedništvu i organima bečke vlade

Sumarij popisa iz 1782. analizirao je i obradio Erceg, a rukopis se nalazi u Biblioteci mađarskog centralnog statističkog ureda u Budimpešti. Popis sadrži 56 popisnih jedinica, županija, i to 46 mađarskih, 7 hrvatskih i slavonskih i 3 banatske.⁴⁹ U popisu se dob nije detaljizirala nego se stanovništvo svrstava u odrasle i mlade. Nema navođenja godina tako da ne znamo po kojoj klasifikaciji se razlikuju djeca od mladih. Popis donosi zasebna socijalno-ekonomska obilježja, te se „njima nastojalo iznijeti ne samo broj i stanje siromašnih i nemoćnih slojeva već i naglasiti brigu crkvene organizacije za njih.“⁵⁰ Posebna kategorija razlikuje slugu i sluškinje, te prosjake u odnosima muškarci-žene, i odrasli-mladež.

Prvi popisi u Zagrebu su kanonske vizitacije Nikole Pepelka. On nije popisivao stanovništvo, nego samo kuće koje je obišao, te nam njegovi popisi daju okvirni pregled veličine grada. Zagrebački kanonik Nikola Pepelko crkvenim je popisom obuhvatio sve 4 zagrebačke župe. Župe Sv. Marka-Gornji i Donji grad, Sv. Marije-Kaptol, Sv. Petra-Vlaška i Sv. Ivana-Nova ves poklapale su se s općinama, pa nam broj kuća omogućava procjenu broja stanovništva.⁵¹

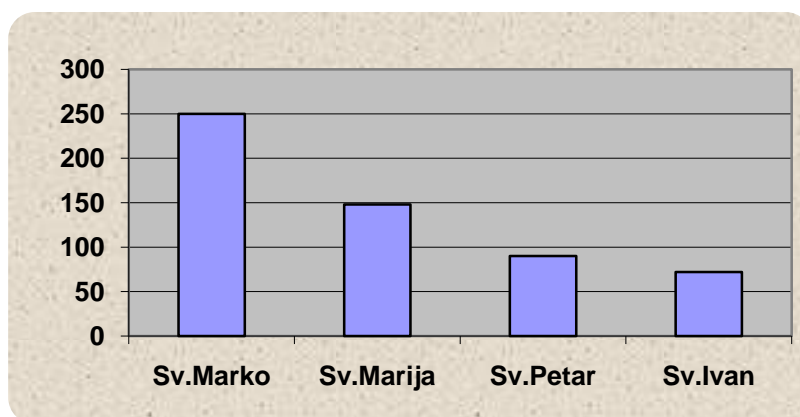
⁴⁹ Erceg, Stanje i struktura stanovništva u hrvatsko-slavonskim županijama godine 1782.

⁵⁰ Isto.

⁵¹ Rajković Zdenko, Popisi stanovništva u Zagrebu koji su izvršeni do sredine XIX st. 41-45.

TABLICA 1. POPIS KUĆA 1742/43.

ŽUPE	N
Sv.Marko	250
Sv.Marija	148
Sv.Petar	90
Sv.Ivan	72

Prvi popis stanovništva bio je za vrijeme Marije Terezije 1769. U popisu su navedeni samo muški stanovnici kao kućedomaćini i prema zanimanju. Uz njih su navedeni pomoćnici i sluge. Popisivane su različite struke i klasifikacije slugu. Tako je majstor imao šegrta, a ostala zanimanja slugu. Nalazimo i podatak o radnicima koji su radili svakakve poslove, a nisu bili u cehu, niti obrtu.

2.2. STANOVNIŠTVO GRADECA U JOZEFINSKIM POPISIMA 1780-1782.

Lokalni popisi stanovništva, u vrijeme Josipa II. izazvali su otpor plemstva koje je trebalo biti popisano suprotno dotadašnjoj praksi. Tako u popisima postoji velika razlika u podacima broja stanovništva za 1780. i 1782. godinu, koja se objašnjavala odsutnošću plemstva. Krivošić demantira takvo objašnjenje jer u podacima o krštenima, vjenčanim i umrlima ne nalazi dokaze da je neki dio stanovništva izostavljen. U popisima možemo vidjeti zanimanja građana i grupacije pojedinih obrta, te velik broj slugu i sluškinja.⁵²

TABLICA 2. STANOVNIŠTVO GRADECA 1780-1782. ZANIMANJA

ZANIMANJE	GODINA		
	1780	1781	1782
Obrtnici	478	622	698
Trgovci	22	21	26
Činovnici i službenici	17	69	69
Učitelji	4	19	26
Svećenici	25	34	35
Redovnici/ce	51	47	28
Sluge/sluškinje	204	525	645
Težaci	63	53	103

⁵²Krivošić Stjepan, Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do sredine XIX st., Zagreb, Građa za gospodarsku povijest Hrvatske 19, 1981

Problem je što su svi autori radili na istom izvoru i navode objavljeni popis Augusta Šenoa u časopisu „Vijenac“ 1870. godine. Tako i Rajković Zdenko u Statističkoj reviji navodi isti izvor i problem različitog broja popisanih tih godina. Osobito je nesrazmjern broj obrtnika i povećanje broja slugu. Rajković smatra da je 1782. godine u popis unesen dodatni broj slugu plemstva.⁵³ Smanjen je i broj redovnica što je vjerojatno posljedica raspuštanja samostana i crkvenih reformi Josipa II. U popisu ne nalazimo podatke o konfesionalnoj strukturi, niti su vjeroispovjesti osim katoličke navedene.

2.3. VELIKI JOZEFINSKI POPIS STANOVNIŠTVA 1785 - 1787.

Prvi cjelovitiji popis stanovništva koji naredbom traži Josip II. 1784. godine, trebao je sadržavati podatke o vjeroispovjesti, bračnom stanju, položaju, spolu i dobi. Popis je bio pod vojnim nadzorom, ali nažalost o objavljenim popisiva vidimo da nisu cjeloviti. Problem je opet s konfesionalnom strukturom jer su se razlikovali samo kršćani od Židova po tome što Židovi nisu služili vojsku. Ostale podatke ne možemo vidjeti. Svećenici i plemići također nisu služili vojsku, pa je i za njih izostavljena podjela po dobi. Uglavnom popis stanovništva je trebao za popis poreza i podatke o vojnoj snazi.⁵⁴

TABLICA 3. SOCIJALNE KATEGORIJE, MUŠKARCI IZNAD 17.GOD

	SVEĆENICI	PLEMIĆI	SLUŽBENICI	BAŠTINICI	GRAĐANI	SELJACI	INKVILINI	VOJNICI
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA	288	5525	45	10327	488	10348	17423	9
ZAGREB-GRADAC	47	188	57	77	176	3	378	0

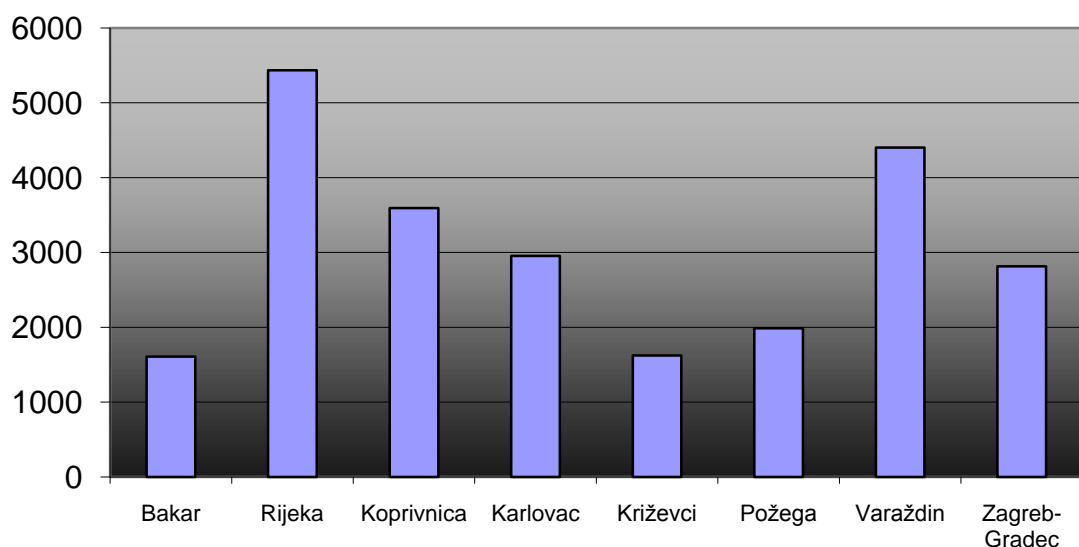
⁵³ Rajković Zdenko, Popisi stanovništva u Zagrebu koji su izvršeni do sredine XIX st. 41-45.

⁵⁴ Isto.

U podacima o vjeroispovjesti grada Zagreba vidimo da su svi bili kršćani, od kojih se spominje nekoliko pravoslavnih obitelji. Jozefinskim popisima stanovništva prvi put se u Hrvatskoj popisivalo stanovništvo bez obzira na stalež, spol i dob. Popisivani su zajedno plemići, svećenici, građani i kmetovi. Popis je obuhvatio sve županije na području civilne Hrvatske i Slavonije. Posebno su izdvojeni slobodni kraljevski gradovi iz županijskih popisa. Kategorije naselja su također izdvojene, tako da možemo razlikovati sela, gradove i trgovišta. Prvi put je unesen broj svećenika i plemića tako da možemo vidjeti njihov udio u cjelokupnom stanovništvu. Razmještaj svećenika je bio različit za pojedine županije, a prosjek je bio 1 svećenik na 528 osoba. Taj omjer u zagrebačkoj županiji bio je 519. Zagrebačka županija imala je najveći postotak i broj plemića, ukupno 5525.⁵⁵

Slobodni kraljevski gradovi imali su u to vrijeme relativno mali broj stanovnika. Možemo vidjeti međusobne veličine gradova u tablici. Usporedbom s ostalim slobodnim kraljevskim gradovima vidimo da je Zagreb bio manji grad od Rijeke, Varaždina i Koprivnice.

STANOVNIŠTVO GRADOVA 1785/87

⁵⁵ Ivan Erceg, Jozefinski popis stanovništva civilne Hrvatske i Slavonije 1785/87, rad HAZU 461, 19

Usporednim tablicama zagrebačke županije i Grada Zagreba prikazani su podaci o broju stanovnika. Možemo primjetiti da je postotak iseljenih veći u županiji nego u samom gradu, isto tako grad ima veći priljev doseljenika nego sama županija.

TABLICA 3. PREGLED STALNOG I PRISUTNOG STANOVNIŠTVA

	STALNO STANOVNIŠTVO	ISELJENO	DOSELJENO	PRISUTNO
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA	149533	1509	645	148669
ZAGREB- GRADEC	2815	2	126	2939

TABLICA 4. BROJ KUĆA, KUĆEDOMAĆINA I PROSJEK STANOVNIKA

	KUĆA	STAN.PO KUĆI	KUĆEDOMAĆINA	STAN.PO DOMAĆINSTVU
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA	14949	10	14107	10,59
ZAGREB-GRADEC	419	6,71	576	4,88

Slobodni kraljevski gradovi su imali mali broj ukupnih žitelja po domaćinstvu, u prosjeku 4,62 što ubraja samo užu porodicu. Nijedan nije imao zaokruženih 5 članova. Prosjek Zagreba je 4,88 što je velika razlika u odnosu na županiju koja ima čak 10,59.⁵⁶

⁵⁶Podaci preuzeti iz: Ivan Erceg, Jozefinski popis stanovništva civilne Hrvatske i Slavonije 1785/87, rad HAZU 461, 1992, str 1-24

Pregledom stanovništva po spolovima uočavamo veći postotak ženskog stanovništva u županiji za 3,7% prema gradu Zagrebu. Zagreb je imao više muških stanovnika nego ženskih, muškarci 54,93%, žene 45,07%.⁵⁷

TABLICA 5. PREGLED PO SPOLOVIMA

	MUŠKARCI	%	ŽENE	%
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA	76612	51,23	72921	48,77
ZAGREB-GRADEC	1546	54,93	1269	45,07

PREGLED ROĐENIH I UMRLIH U ZAGREBU 1780-1790.⁵⁸

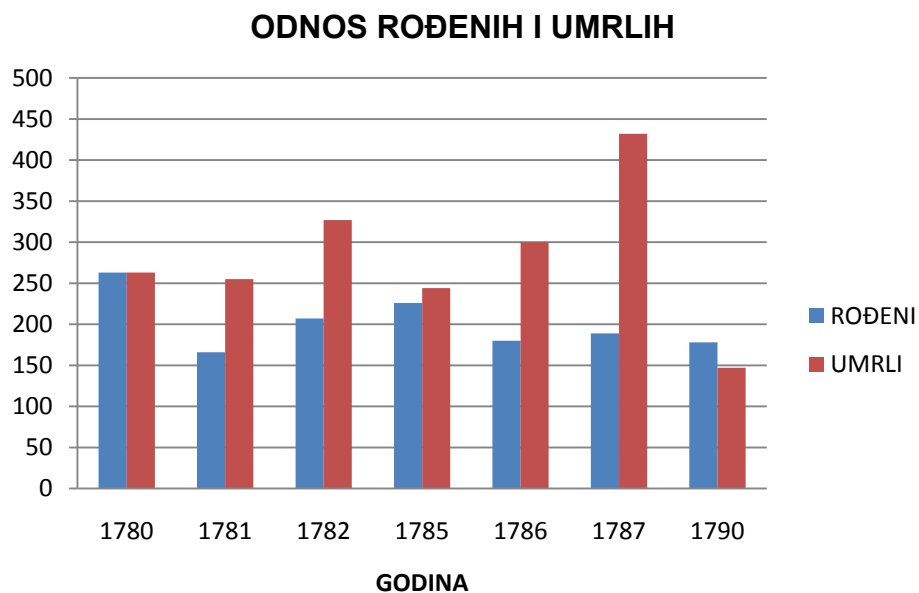
ROĐENI	GODINA						
	1780	1781	1782	1785	1786	1787	1790
SVETI MARKO	192	125	159	163	142	144	178
SVETI PETAR	71	41	48	63	38	45	

SKLOPLJENI BRAKOVI	GODINA						
	1780	1781	1782	1785	1786	1787	1790
SVETI MARKO	40	45	57	57	55	43	65
SVETI PETAR	17	14	14	21	15	10	

UMRLI	GODINA						
	1780	1781	1782	1785	1786	1787	1790
SVETI MARKO	200	204	251	194	217	314	147
SVETI PETAR	63	51	76	50	83	118	

⁵⁷Ivan Erceg, Jozefinski popis stanovništva civilne Hrvatske i Slavonije 1785/87, 1-24

⁵⁸Podaci iz: Krivošić Stjepan, Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do sredine XIX st., Zagreb, JAZU, Građa za gospodarsku povijest Hrvatske 19, 1981

Grafikon prikazuje odnos rođenih i umrlih u Gradu Zagrebu prema matičnim knjigama župa Sv. Marka i Sv. Petra.⁵⁹ Zbrojila sam podatke te dvije župe i napravila grafikon. Godine su izabrane prema Jozefinskim popisima koji su obrađeni u ovom radu. Vidimo veliki odmak u broju umrlih za 1787. godinu, pa bi trebalo istražiti što je uzrokovalo povećanu smrtnost.

⁵⁹ Podaci iz: Krivošić Stjepan, Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do sredine XIX st., Zagreb, JAZU, Građa za gospodarsku povijest Hrvatske 19, 1981

Tablica pokazuje ukupan broj katolika u dvije zagrebačke župe prema popisu iz 1809. Katoličko stanovništvo je u velikoj većini čak 98%, dok sve ostale konfesije dijele 2%.⁶⁰

TABLICA 6. KONFESIONALNA STRUKTURA GRADECA 1809.

	KATOLICI	GRKOKATOLICI	PRAVOSLAVNI	EVANGELICI	ŽIDOVI
ŽUPA					
SV.MARKO	6506	33	110	4	57
SV.MARIJA	3262	2	0	2	24
UKUPNO	9768	35	110	6	81

Za vrijeme Josipa II nastaju prvi moderni popisi stanovništva u kojima se opisivalo stanovništvo bez obzira na stalež, dob i spol. Prema tim popisima izdvojila sam podatke za Zagrebačku županiju i Grad Zagreb-Gradec i međusobno ih usporedila. U podacima o vjeroispovjesti grada Zagreba navodi se da su svi bili kršćani, katolici, od kojih se spominje samo nekoliko pravoslavnih obitelji. Na žalost ne možemo govoriti o konfesionalnoj strukturi grada na temelju jedne većinske konfesije. Službeno se prvi pravoslavci, Židovi i evangelici deklariraju tek u popisu stanovništva 1805.godine, iako u malom broju. Pretpostavka je da ih je bilo i ranije, u prijašnjim popisima, ali javno su priznavali svoju vjeru tek nakon Edikta o toleranciji Josipa II 1783.godine. Usporedila sam podatke i izdvojila najznačajnije koji su objavljeni. Prema popisima možemo vidjeti uglavnom zanimanja koja pokazuju da je Zagreb još uvijek bio uglavnom obrtnički grad. Usporedbom s ostalim slobodnim kraljevskim gradovima vidimo da je Zagreb bio manji grad od Rijeke, Varaždina i Koprivnice. Problem je i što nemamo podataka o strancima koji su dolazili u grad, a prema rastu broja stanovnika vidimo brojno doseljavanje. Nakon što je Zagreb preuzeo od Varaždina 1776. godine sjedište

⁶⁰ Podaci iz: Švob Melita, Židovi u Hrvatskoj, Zagreb 1997.147.

Kraljevinskog vijeća, započinje razdoblje napretka u kojem oživljava i naseljavanje. U sljedećem radu trebalo bi težište staviti na doseljenike i strance.

3. POPIS STANOVNIKA GORNJEG GRADA 1783.

Popis stanovnika Gornjeg grada prvi je dio je popisa koji se sastoji od dva dijela: „Conscriptio urbanarum domorum“ i „Conscriptio suburbana“.⁶¹ Stanovnici su popisivani redom po kućama, tj. svim zgradama na Gornjem gradu. Iza samog kućnog broja navodi se ime vlasnika ili naziv ustanove ako je javna zgrada, npr. „in domo Joannes Busan“, te redom ispod svi koji su zatečeni u istom domaćinstvu ili ih je vlasnik prijavio da su na stanu. Tako se u jednoj kući zajedno s vlasnikom i njegovom obitelji popisuju svi koji su u njegovom domaćinstvu, sluge, stanari i učenici koji često dolaze u grad na školovanje. Ostale rubrike označavaju broj stanovništva prema dobi i to različito za muške i ženske. Odrasle žene su u popisu od navršениh 15 godina, a odrasli muškarci se broje od 18 godina. Rođena mala djeca se upisuju posebno u rubriku „nati“ i „natae“. Popisivač je posebno navodio ako vlasnik ima drugu kuću ili neke stanovnike na imanju, ali ih nije zasebno numerirao, te na jednom broju može biti i tri stambena objekta. Ukupan broj numeriranih kuća na popisu Gornjeg grada je 144, a na kraju su dodani stanovnici koji su živjeli iznad Gradskih vrata. U tim stanovima su živjeli uglavnom oni koji su obavljali neke od gradskih službi, a stanovi su im bili iznad Kamenitih, Mesničkih i Samostanskih vrata.

3.1. SPOLNA I DOBNA STRUKTURA

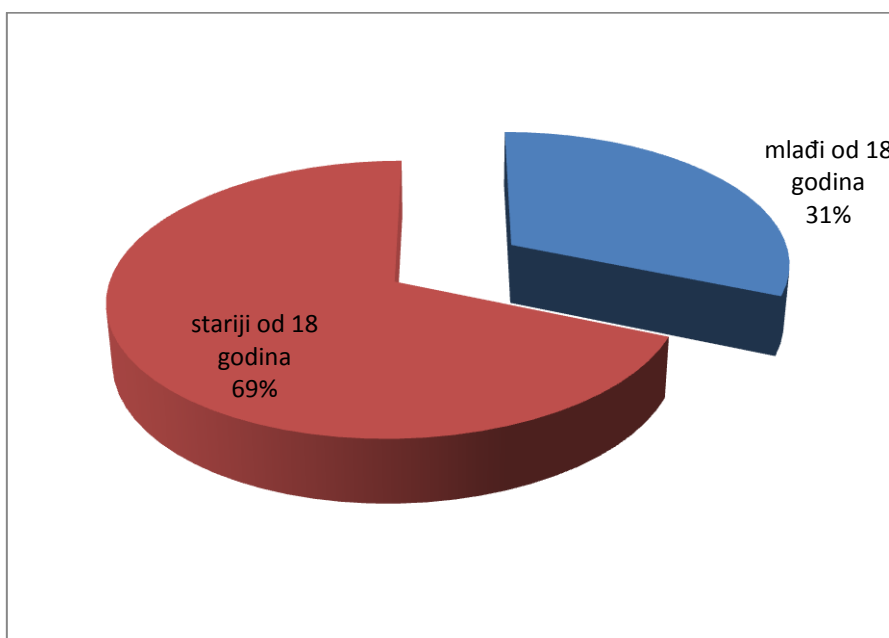
Tablica 1. SPOLNA STRUKTURA

	N	%
MUŠKARCI	902	61,07
ŽENE	575	38,93
UKUPNO	1477	100,00

⁶¹ HAZ, Acta polit. Prosinac 1783, kut. CXXV

U tablici 1. prikazana je spolna struktura stanovnika Gornjeg grada. Prema popisu stanovništva u svim kućama i zgradama na Gornjem gradu živjelo je ukupno 1477 stanovnika. Veći dio i to čak 61% su muški stanovnici, što možemo objasniti većim udjelom obrtnika, njihovih pomoćnika, svećenika, te učenika u školama. U slici 1. prikazana je starosna struktura muškog stanovništva.

Slika 1. DOBNA STRUKTURA – MUŠKARCI

Prema izračunu odraslih muškaraca bilo je 620 od ukupno 902 ili 69%. U tablici 2. Prikazana je dobna struktura ženskog stanovništva, koje su za razliku od muškog odrasle već u petnaestoj godini života. Iz podataka uočavamo da je zbog razlike u dobnoj granici veći postotak odraslih žena u odnosu na odrasle muškarce.

Tablica 2. DOBNA STRUKTURA – ŽENE

	N	%
mlađe od 15 godina	154	26,78
starije od 15 godina	421	73,22
UKUPNO	575	100,00

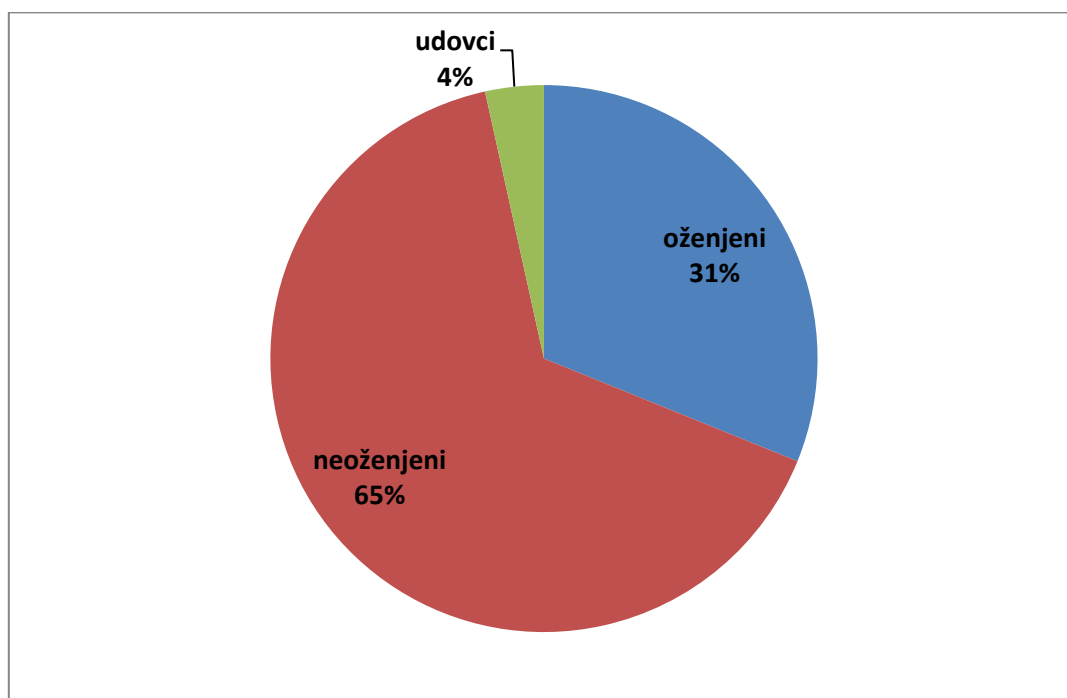
3.2. OBITELJSKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Tablica 3. OBITELJSKA STRUKTURA – BRAČNI STATUS

ODRASLI	N	%
oženjeni	162	15,56
udane	162	15,56
neoženjeni	453	43,52
neudate	228	21,90
udovci	5	0,48
udovice	31	2,98
UKUPNO	1041	100,00

Tablica 3. Prikazuje bračni status odraslog stanovništva prema spolu. Neoženjeni muškarci čine gotovo 44% stanovništva od ukupnog broja odraslih muškaraca. Visok broj neoženjenih muškaraca može se objasniti socijalnim statusom, tj. muškarcima koji žive kao pomoćna radna snaga zajedno s vlasnicima kuće. Neoženjeni su sluge, šegrti i kalfe, osim nekoliko primjera koji žive zajedno sa ženom na imanju. Broj neudatih žena također ukazuje na žene koje rade kao sluškinje. Relativno je visok broj udovica prema udovcima.

Slika 2. OBITELJSKA STRUKTURA – BRAČNI STATUS UKUPNO

Slika 2. prikazuje odnos ukupnog broja oženjenih prema neoženjenom stanovništvu. Postotak neoženjenih ne uključuje mlade, nego samo odrasle starije od 15 za žene i starije od 18 za muškarce. Visok broj neoženjenih (65%) prikazuje većinu ovisnih stanovnika koji služe ili pomažu u zajedničkom kućanstvu s vlasnikom kuće, te mali postotak svećenika, što se može objasniti ukinućem samostana i preraspodjelom samostanskih dobara.

3.3. SOCIJALNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

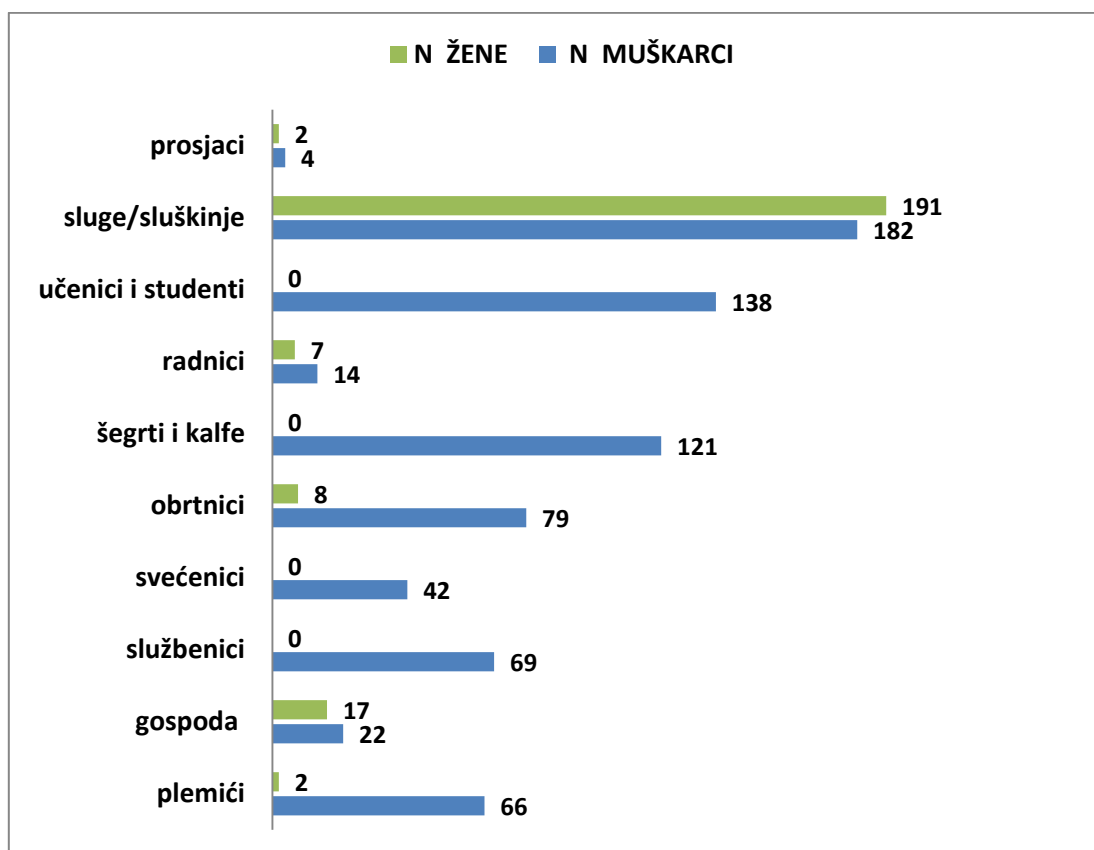
Tablica 4. SOCIJALNA STRUKTURA

	N	%
PLEMIĆI	68	7,05
GOSPODA	39	4,05
SLUŽBENICI	69	7,16
SVEĆENICI	42	4,36
OBRTNICI	87	9,02
ŠEGRTI I KALFE	121	12,55
RADNICI	21	2,18
UČENICI I STUDENTI	138	14,32
SLUGE/SLUŠKINJE	373	38,69
PROSJACI	6	0,62
UKUPNO	964	100,00

U tablici 4. prikazana je socijalna struktura stanovništva Gornjeg grada. Iz podataka uočavamo da je najbrojnija socijalna skupina/sloj posluge i radnika. Tako sluge čine 39% stanovništva. Druga po veličini je kategorija onih koji se školuju (učenici i studenti). Na školovanju su većim brojem djeca građana i oni koji su kod njih na stanu, te manjim brojem učenici u samostanu. Slijedi najznačajnija proizvodna skupina tadašnjeg društva - šegrti i kalfe koji zajedno s obrtnicima čine gotovo četvrtinu ukupne populacije (21,57%), što ukazuje na to da je u to vrijeme Gradec i dalje obrtnički grad. Obrtnicima su u manjem dijelu pribrojani građani koji nose dodatnu titulu Dominus ili Domina, tako da sam ih izdvojila u posebnu kategoriju gospode. Zanimljivo je da je udio svećenika i gospode podjednak. U kategoriju službenika stavila sam sve one koji su zaposleni u nekoj od gradskih ili državnih institucija. To su učitelji, činovnici, notari, provizori i gradski stražari.

Udio plemića je relativno nizak jer je veći dio popisanih plemića na školovanju u konviktu Svetog Josipa (mladi plemići polaznici), što se može objasniti životom plemstva na imanju izvan grada.

Slika 3. SPOLNA STRUKTURA U POJEDINIM ZANIMANJIMA

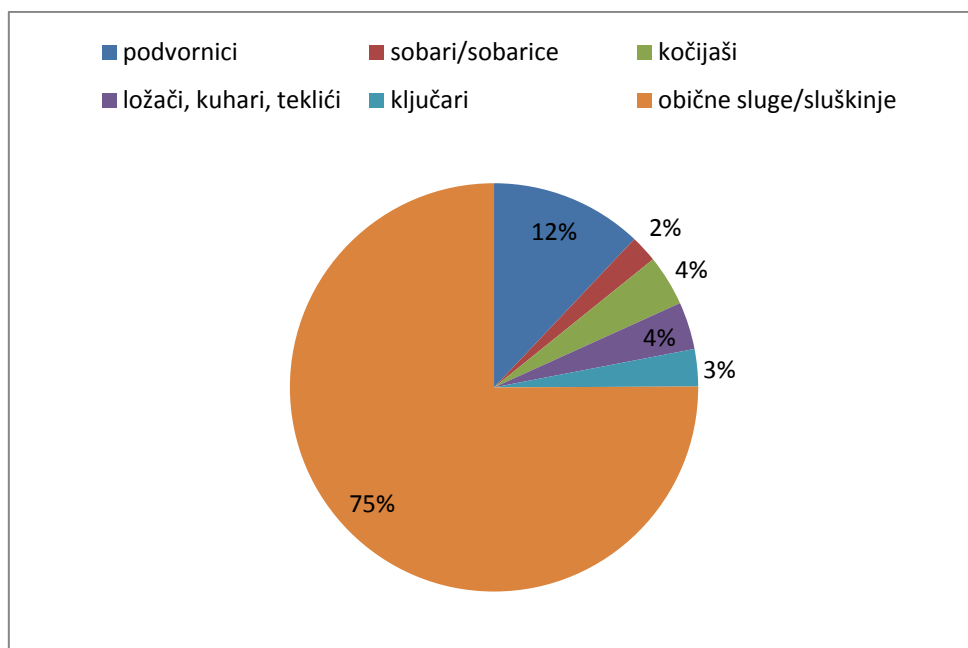

Zanimljivi su podaci da u pojedinim skupinama nema žena, osobito nema djevojčica na školovanju. Svećenici su samo muškarci, što je logično, ali u popisu nema niti redovnica. Ukinućem isusovačkog reda 1773. godine., svjetovni svećenici su preuzeli isusovačku akademiju i gimnaziju na Gornjem gradu. Marija Terezija je 1776. godine osnovala Kraljevsku akademiju sa tri fakulteta, bogoslovni, filozofski i pravni s gimnazijom. Glavna škola osnovana je izdvajanjem prvog razreda gimnazije 1784. godine. Tako da su učenici iz popisa polaznici gimnazije ili studenti na fakultetu.

Popisivač u jednu kategoriju stavlja i učenike i studente, a možemo ih razlikovati jedino po godištu jer ima maloljetnih i starijih od 18 godina. Velik broj učenika i studenata je na stanu i žive u zajedničkom kućanstvu s građanskim obiteljima.

Prva djevojačka škola bila je otvorena iznad Kamenitih vrata tek 1789. godine, što objašnjava izostanak učenica iz popisa. Žensku djecu su prije toga poučavale klarise do ukinuća 1782. godine. Djevojčice su za razliku od muških samostana u kojima je nastava bila na latinskom učile na hrvatskom jeziku.⁶²

Slika 4. SOCIJALNA STRUKTURA SLUGU UKUPNO

Slika 3. prikazuje ukupan broj slugu, zajedno oba spola. Najveći postotak su obični sluge i sluškinje koji obavljaju svakodnevne kućanske poslove. Sluge su relativno najbrojniji stanovnici jer je skoro svaka kuća imala nekoliko djelatnika koji su živjeli u zajedničkom kućanstvu s vlasnikom. U popisu su navedene različite struke i

⁶² Buntak, Franjo, Povijest Zagreba,

klasifikacije slugu. U ovu podjelu nisam stavila pomoćne radnike obrnika, šegrte i kalfe jer ih popisivač stavlja u zasebne kategorije i s točnim nazivima zanimanja: sodalis i tyro. Oni su ubrojani u tablici svih zanimanja. Nalazimo i podatak o radnicima koji su radili svakakve poslove, a nisu bili u cehu, niti obrtu. Jednostavno ih popisivač naziva laborator. Što su radili možemo samo pretpostavljati, zidanje, popravlanje puteva, cijepanje drva, nosači vode i slični poslovi.

Tablica 5. SOCIJALNA STRUKTURA SLUGU

	MUŠKARCI		ŽENE	
	N	%	N	%
podvornici	45	24,73	0	0,00
sobari/sobarice	3	1,65	5	2,62
kočijaši	15	8,24	0	0,00
ložači, kuhari, teklići	13	7,14	1	0,52
ključari	11	6,04	0	0,00
obične sluge/sluškinje	95	52,20	185	96,86
UKUPNO	182	100,00	191	100,00

U tablici 5. prikazana je socijalna struktura slugu po spolu. Uočavamo iz primjera da su žene slabo zastupljene u nekim zanimanjima, a u poslovima kućnih podvornika i ključara ih uopće nema. Očekivano je da su kočijaši isključivo muškarci. Žensko zanimanje je uglavnom sobarica i to u najvećem postotku, čak 96 % su obične sluškinje za svakodnevne kućanske poslove od pranja do radova u vrtu i okućnici.

4. VLASNICI KUĆA I KUĆNI BROJEVI PREMA POPISU IZ 1783.

Lelja Dobronić objavila je u Povijesnim spomenicima 1971. godine pregled vlasnika kuća Gornjeg grada i podgrađa u osamnaestom stoljeću. Popisi vlasnika su prikazani tabelama prema adresi, tj. kućnom broju. U uvodu spominje sačuvani popis kuća iz 1783. godine (*Conscriptio urbanarum domorum i Conscriptio suburbana*). Objavljene tablice sadrže imena vlasnika temeljena na sačuvanim popisima, te rekonstrukciju iz kupoprodajnih ugovora. Popis stanovnika Gornjeg grada sadrži 144 numeracije kuća, iako neki vlasnici imaju dvije ili tri kuće. Tako popisivač navodi „u drugoj kući“ ili u kući „na imanju“. Lelja Dobronić navodi još dva popisa u kojima je poznata numeracija kuća, a to je popis odlukom Marije Terezije o numeriranju kuća i popisivanju stanovnika iz godine 1769. i popis iz 1797. koji se slaže s popisom kućnih brojeva 1789, te popisom dječaka i djevojčica iz 1789. koji su trebali ići u školu.⁶³ U „Starim numeracijama kuća“ ta godina je ujedno i prva jer popis 1797. donosi „najviše podataka o kućama i njihovim vlasnicima“, te je „utvrđeno postojanje numeracije kuća u svim općinama oko devedesetih godina 18. stoljeća, osim Vlaške ulice.“⁶⁴ Kućni brojevi u navedenim popisima razlikuju se u redosljedu popisivanja, te ovise o tadašnjoj organizaciji grada. Tako je u popisu iz 1769. prvi kućni broj bio na kući u Kamenitoj ulici, tj. popis je išao od Kamenitih vrata. U popisu objavljenom u „Starim numeracijama“ 1797. godine, brojevi kuća kreću u Opatičkoj ulici (Opatička ulica br. 2 je prvi broj u numeracijama).⁶⁵ Prema *Conscriptio urbanarum domorum* iz 1783. prvi kućni broj je kuća pavlina, koja se nalazila na Kapucinskom trgu i Sjemenišnoj ulici. Popisivač je išao redom preko Trga Sv. Katarine i Jezuitskog trga na Opatičku ulicu i to prvo desnom stranom, a vraćao se lijevom.⁶⁶ U popisu je ukupno 144 kućna broja, te na kraju popisani stanovnici koji su živjeli iznad gradskih vrata: Kamenitih, Mesničkih i Samostanskih (nazivaju se još i Nova vrata, na izlazu iz Opatičke ulice). Popis

⁶³ Lelja Dobronić, *Stare numeracije kuća*, 17.

⁶⁴ Isto

⁶⁵ Lelja Dobronić, *Povijesni spomenici*, 185.

⁶⁶ Vidi kartu u prilogima

stanovnika sastoji se od dva dijela, prema uobičajenoj podjeli u 18. stoljeću na gradsko (Gornji grad) i podgradsko (izvan zidina) područje. U ovom radu obradila sam samo dio popisa koji se odnosi na Gornji grad.⁶⁷

Tablica 6. BROJ VLASNIKA KUĆE KOJI I SAMI ŽIVE U NUMERIRANOJ KUĆI

	N	%
VLASNICI KUĆE koji žive u kući	102	70,83
JAVNE ZGRADE	6	4,17
OSTALO	36	25,00
UKUPNO	144	100,00

Tablica 6. prikazuje broj vlasnika kuće koji žive u kući. Prema izračunu veći dio, čak 70,83% stanovnika vlasnika kuće živi u vlastitoj kući od kojih je većina obrtnika. Grad naseljuju pretežno obrtničke obitelji, pa se u kućama zajedno s vlasnikom nastanjuju njegovi pomoćnici, kalfe i šegrti, te obične sluge. Relativno je visok broj kuća u kojima vlasnici nisu nastanjeni, tako da možemo pretpostaviti da im je gradska kuća druga ili jedna od većeg broja nekretnina koje posjeduju. Plemstvo je u to vrijeme uglavnom živjelo na posjedima izvan grada, što pokazuje relativno mali broj plemića u postotku ukupnog broja stanovnika. U primjeru Gospodske ulice možemo vidjeti vlasničku strukturu. Prema popisu iz 1783. godine zapisano je točno 9 kućnih brojeva smještenih na toj ulici. Na Gospodskoj ulici 4 (kućni broj 30) živio je prisjednik grof Petar Sermage zajedno sa stanarom krojačem Ivanom Svobodom, te njegovom obitelji i šegrtima. Ukupno je u toj kući nastanjeno 19 osoba. U 18. stoljeću bile su dvije kuće na tom zemljištu. Grof Petar Sermage kupio je zemljište s nekom kućicom 1777. Kuća ima spomen ploču s natpisom smrti Ljudevita Gaja 1872. Gaj je napravio značajne promjene i smjestio tiskaru u prostor. Na kućnom broju 33 (Gospodska 10 / Trg Sv. Marka, ugao), živjela je udovica pokojnog Augusta Pirlinga sa stanarom trgovcem Franjom

⁶⁷ HAZ, Acta polit. prosinac 1783, kut.CXXV

Himbrau. Nastanjenih je u toj kući ukupno 11. August Pirling kupio je jednu zidanu kuću 1766., a 1769. bio je jedini vlasnik na uglu Gospodske i Trga sv. Marka. L. Dobronić navodi da je bio trgovac i kavanar (najvjerojatnije je spojio obje kuće u jedan objekt). „Trgovina na uglu nekadašnje Gospodske ulice i Markova trga, bez sumnje na najživljoj točki starog Zagreba, nalazila se ovdje svakako potkraj 18. stoljeća kada je vlasnik dućana bio August Pirling.“⁶⁸ Na kućnom broju 101 (Gospodska ulica 3), živjela je udovica Raffay, te pekar Ivan Penak, zajedno s obitelji i slugama. Ukupno je 15 nastanjenih osoba. Kuću je sagradio Josip Raffay, podžupan zagrebačke županije i opunomoćenik obitelji Erdody. Kupio je nekoliko gradilišta i stare kuće na Gornjem gradu (L. Dobronić navodi 1742., 1743., 1750. i 1752., kuće su najvjerojatnije stradale u požaru) i napravio baroknu palaču u Gospodskoj ulici br. 3. Zanimljiv je i raspored kuća na mjestu današnje Starogradske vijećnice (Gospodska ulica 5). Tu se nalaze tri kućna broja od 92 do 94, te žive udovica Nikole špišića, ranarnik Toma Šiprak i stanari u kući grofa Ladislava Erdödy. Grof nije zapisan kao stanar kuće nego samo kao vlasnik. U njegovoj kući na broju 94 živjeli su brojni stanari, čak 30 osoba. Zapisani su Nikola Raffay s obitelji, činovnik s obitelji, radnici, jedan zidar, bačvar i mesar s obiteljima. „Današnji kompleks u Ćirilometodskoj ulici 5, koji se proteže od Kuševićeve ulice do Freudenreichove ulice 1, poznat je u Zagrebu po nazivu „stara gradska vijećnica“. On se sastoji od dva, odnosno tri različita objekta koji su tek potkraj 19. stoljeća kao cjelina počeli služiti za potrebe gradskog magistrata.“⁶⁹

Tablica 7. STRUKTURA VLASNIKA KUĆE

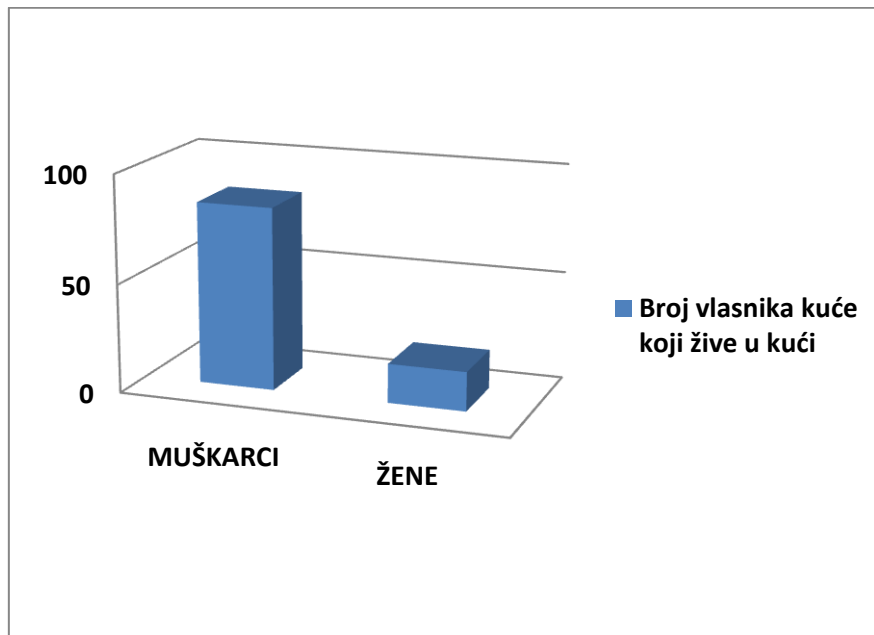
	MUŠKARCI	ŽENE
	N	N
Broj vlasnika kuće koji žive u kući	84	18
Broj vlasnika kuće, supruge i odrasla djeca	90	88

⁶⁸ Dobronić, L., Zagrebački Kaptol i Gornji grad nekad i danas.220

⁶⁹ Isto.145

U Tablici 7. prikazana je struktura vlasnika kuće koja je različita ako vlasniku pridodamo suprugu i odraslu djecu koja s njim žive. Supruge sam ubrojala u vlasničku strukturu jer možemo reći da žive u vlastitoj obiteljskoj kući i nisu na stanu kao ostale stanarke i posluga. Tako od ukupnog broja vlasnika veći dio čine vlasnik i njegova obitelj, dok se u podjeli vlasničke strukture prema spolu manji dio odnosi na vlasnice. Zanimljiv je podatak da su vlasnice kuće jedino žene koje su udovice. Udovice su uglavnom živjele od rente i iznajmljivanja soba. Većina stanovništva su podstanari, tako da u jednoj kući osim vlasnika, njegove obitelji i djelatnika koji s njim žive pod istim krovom, nalazimo i stanare s obitelji, te studente i učenike na stanu koje popisivač ne razlikuje nego sve stavlja u istu kategoriju-studiosi. Nekoliko udovica nastavljaju posao od muža, uglavnom obrtnice, ali našla sam i slučaj jedne cauponisse, krčmarice Elizabete koja je nastanjena u kući baruna Magdalenića.

Slika 5. SPOLNA STRUKTURA VLASNIKA KUĆE

4.1. POPIS VLASNIKA KUĆA I ADRESA NA GORNJEM GRADU 1783.

KUĆNI BROJ	IME VLASNIKA	ULICA	BROJ	DRUGA ULICA
1	Samostan Pavlina	Sjemenišna	3	Kapucinski trg 3
2	Gosp. Benedikt Arbanas	Trg Sv. Katarine	1	Vranicanijeva 1
3	Nikola Bedeković	Trg Sv. Katarine	6	
4	Kuća ukinutih Isusovaca	Jezuitski trg	4	
5	Ladislav Bisticzay	Jezuitska	2	
6	Antonio Reitter	Jezuitska	4	Kamenita 9
7	G. Pavao Thauszy, plemićki sudac	Kamenita	5	
8	gđa. udovica Peharnik	Opatička	2	
9	Barun a Kulmer	Opatička	4	
9(a)	Grofica a Sermage	Opatička	6	
10	Udovica Josipa Bužana	Opatička	8	
11	Ivan Bužan, prisjednik	Opatička	8	
12	Nikola Skrlec	Opatička	10	
13	Grof Oršić	Opatička	12	
14	Samostan redovnica	Opatička	16-22	
15	Pokojan Petar Špišić	Opatička	29	Demetrova 17
16	Ivan Either, stručni zidar	Opatička	27	Demetrova 22
17	Matija Skull, postolar	Opatička	25	
18	Vjenceslav Fibral, krojač	Opatička	23	
19	Franjo Oebel, krojač	Opatička	21	
20	Udovica Stručić	Opatička	19	
21	Pavao Ivanković, tkalac	Opatička	17	
22	Mihael Brezovački	Opatička	15	
23	Petar Frölich	Opatička	13	
24	Antun Dolovšak, krojač	Opatička	11	
25	Gosp. Nikola Jelačić, prisjednik	Opatička	9	
26	Udovica Mihanović	Opatička	7	
27	Pokojni gosp. Ivan Gorup, odvjetnik	Županijska	3	
28	Udovica gđa. Lukavzky	Opatička	1	
29	U samostanu sv. Josipa	Kamenita	11	Jezuitski trg 3

KUĆNI BROJ	IME VLASNIKA	ULICA	BROJ	DRUGA ULICA
30	Grof Petar a Sermage, prisjednik	Gospodska	4	Jezuitski trg
31	Provisor Ivan Brezovački	Gospodska	6	
32	Josip Bronszer, postolar	Gospodska	6	
33	August Pirling, pokojni	Gospodska	8	Markov trg 10
34	Generalica Grlečić	Markov trg	9	
35	Gosp. Grgur Petković	Kamenita	15	
36	Nicola del Negro, trgovac	Kamenita	13	
37	Ladislav Labaš, prisjednik općinski	Kamenita	6	
38	Barbara Stiller	Kamenita	8	
39	Gosp. Baltazar Bussich, protonotar	Kamenita	10	
40	Grofica udovica Malenić	Markov trg	7	
41	Matija Höchtel, trgovac	Markov trg	6	
42	Regnicolaris	Markov trg	6	
43	Gosp. Ivan Sdenchay, notar	Markov trg	6	
44	Matija Radočaj, urar	Županijska	4	
45	Josip Kuković	Županijska	6	
46	Nikola Huzjak, gumbar	Pivarska	2	
47	Jakob Zaicz, gumbar	Pivarska	10	
48	Mihael Kralj, postolar	Pivarska	12	
49	Ivan Jarnević, krojač, mađar	Pivarska	14	
50	Michael Ischek, postolar, nijemac	Pivarska	16	

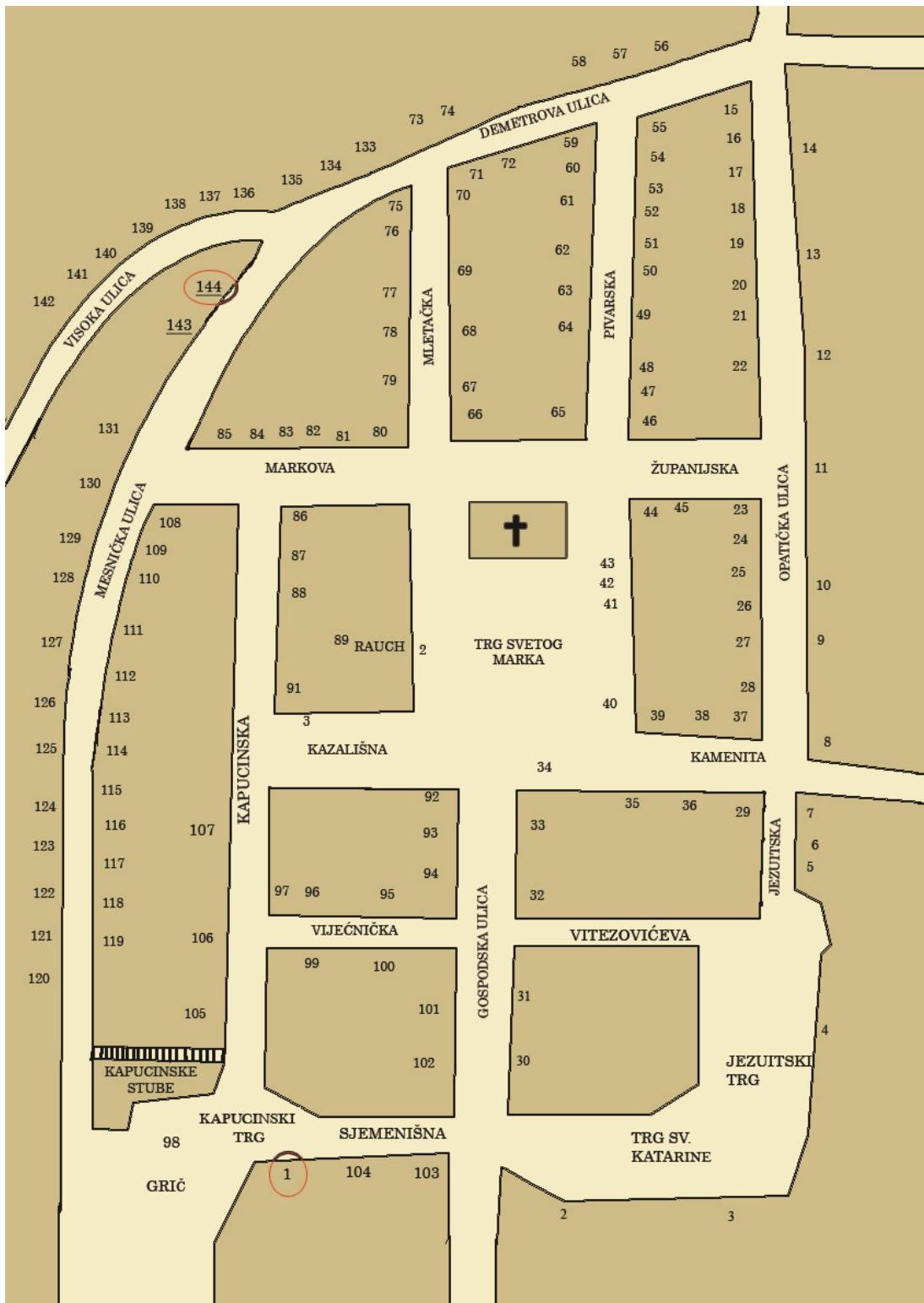
Tablice sam radila upisujući imena vlasnika prema popisu iz 1783, a adresu i rekonstrukciju kuće na karti Gornjeg grada (karta je u privitku, crtana rukom, olovka, i nije u mjerilu) prema opisima kuća koje je objavila L. Dobronić (Zagrebački Kaptol i Gornji grad nekad i danas) i tablicama vlasnika kuća objavljenim u Povijesnim spomenicima grada Zagreba.⁷⁰ Najveći problem je što kućni brojevi nisu u skladu s današnjim, niti po logici lijeve i desne strane. Kuću se može smjestiti samo prema opisima i uz nekoliko planova ulica iz prošlog i današnjeg doba. Nazivi L. Dobronić, također su s vremenom promijenjeni.

⁷⁰ L. Dobronić, Povijesni spomenici, 1971., Tabele 1. Gornji grad

BR.	IME VLASNIKA	ULICA	BROJ	DRUGA ULICA
51	Bartol Klobučarić, remenar	Pivarska	18	
52	Ivan Tomašić, gumbar	Pivarska	20	
53	Gđa. udovica Mikšić	Pivarska	20	
54	gosp. Žigmund Komaroni	Pivarska	22	
55	Josip Kralj, krojač	Pivarska	24	Demetrova 20
56	Gosp. Antun Bedeković	Demetrova	15	
57	Gosp. Kapetan Jurišić	Demetrova	13	
58	Udovica Škrlec	Demetrova	11	
59	Udovica Petra Gušanića	Demetrova	18	Pivarska 13
60	Udovica Vojković	Pivarska	11	
61	Grga Luketić, odyjetnik	Pivarska	9	
62	Ivan Stanečić, remenar	Pivarska	7	
63	Ivan Franković	Pivarska	5	
64	Ivan Petrić, pečar	Pivarska	3	
65	Ivan Horvatić	Pivarska	3	
66	Josip Miloš	Mletačka	2	Trg Sv. Marka 3
67	Matija Cvetković, gumbar	Mletačka	4	
68	Matija Janković	Mletačka	6	
69	Gosp. Josip Špišić, zamjenik suca	Mletačka	8	
70	Matija Juraić	Mletačka	10	
71	Gosp. Franjo Tistapataky	Demetrova	14	
72	Josip Lacković, postolar	Demetrova	16	
73	Barun Ignjat Magdalenić	Demetrova	7 i 9	
74	Gosp. Grgur Fellyak, senator	Demetrova	7 i 9	
75	Andrej Matković, tkalac	Demetrova	12	Mletačka 11
76	Antun Kocman	Mletačka	7	
77	Gđe udovice Balog i Juraić	Mletačka	5	
78	Mihael Vitunzky, geodeta	Mletačka	3	
79	Gosp. Deodatus Degvoy	Mletačka	1	Markova 2
80	Nikola Petravić, postolar	Markova	4	
81	Gosp. Šandor	Markova	4	
82	Pavao Staiduchar, gumbar	Markova	6	
83	Valentin Horro, kavanar	Markova	8	
84	Josip Ladešić, gumbar	Markova	10	
85	Andrej Zareczky	Markova	12	Demetrova 2
86	Vilim Wadhofer, bravar	Markova	3	
87	nasljednici Katušić	Kapucinska	15	Mesnička 40
88	Udovica Levačić	Kapucinska	11	Mesnička 38

KUĆNI BROJ	IME VLASNIKA	ULICA	BROJ	DRUGA ULICA
89	Barun a Rauch	Kapucinska	12	Trg Sv. Marka 2
90	Gosp. Nikola Babočaj			
91	Grga Igrečić	Kapucinska	8	Kazališna 3
92	Udovica Nikole Špišića	Gospodska	5	
93	Toma Šiprak	Gospodska	5	Vijećnička 2
94	Grof Ladislav Erdödy	Gospodska	5	Vijećnička 2
95	Sebastijan Steindl	Vijećnička	4	
96	Petar Blažeković, procurator	Vijećnička	6	
97	Grga Szelneković, umirov. činovnik	Kapucinska	6	
98	Gosp. Matija Bornemisza	Grič	3	
99	Grga Bužan	Vijećnička	5	
100	Ljubić činovnik kaptolski	Vijećnička	3	
101	Udovica Raffay	Gospodska	3	
102	Sjemenište Sv. Blaž	Gospodska	1	Sjemenišna 2
103	Matija Haistor, postolar	Sjemenišna	4	
104	Gosp. Mully (J. Muliš), svećenik	Sjemenišna	6	
105	Stjepan Galjuf	Kapucinska	3 i 1	
106	Matija Szerbellia	Kapucinska	5	
107	Grof Žigmund Voikffy	Kapucinska	9	
108	Ivan Bajza, žitar	Mesnička	36	
109	Josio Fuček	Mesnička	34	
110	Baltazar Mungyer, postolar	Mesnička	34	
111	Grga Baršić, postolar	Mesnička	32	
112	Udovica Ceković	Mesnička	30	
113	Ivan Jurašin, čizmar	Mesnička	28	
114	Ivan Plutović	Mesnička	26	
115	Jakob Jakša, gumbar	Mesnička	24	
116	Ivan Popović, provisor	Mesnička	22	
117	Grga Romušek, krznar	Mesnička	20	
118	Andreas Svany, gumbar	Mesnička	18	Kapuc. stube 4
119	Matija Kermelić, bravar	Mesnička	16	Kapuc. stube 3
120	udovica Lovre Lipaka, urara	Mesnička	23	
121	Grga Galić	Mesnička	23	
122	Grga Peršić, postolar	Mesnička	25	
123	Luka Magić, krojač	Mesnička	27	
124	Mihael Blažeković	Mesnička	29	
125	Josip Pihler	Mesnička	31	

KUĆNI BROJ	IME VLASNIKA	ULICA	BROJ	DRUGA ULICA
126	Ignjat Nunković, ranarnik	Mesnička	33	
127	Josip Hunebner, krojač	Mesnička	35	
128	Paroh Gallyuff	Mesnička	37	
129	Grga Popović	Mesnička	39	
130	udovica Ettinger	Mesnička	41	
131	Pavao Kalloczy	Mesnička	43	Lisinskog 1
132	udovica Juliana Magić			
133	Aleksandar Šehen	Demetrova	5	
134	Petar Apoka	Demetrova	3	
135	Kristofor Bornemissa	Demetrova	1	
136	Josip Leffler, mesar	Visoka	4	
137	Matej Šušleković	Visoka	6	
138	Nikola Plepelić, prisjednik	Visoka	10	
139	nasljednici Bušić	Visoka	12	
140	Ivan Tomašić	Visoka	14	
141	Petar Praunsperger	Visoka	14	
142	Gosp. Škrlec, svećenik	Visoka	16	
143	Prebendar Huzjak	Mesnička	45	
144	Prebendar Szaloczy	Mesnička	47	(zadnji broj)
	Samostan oca kapucina			
	U drugoj kući Petra Sermagea			
	Iznad vrata Kamenitih			
	Iznad vrata Mesničkih			
	Iznad vrata Samostanskih			

Raspored kuća i kućnih brojeva prema popisu iz 1783.

ZAKLJUČAK

Vrijeme Josipa II. ili kraj 18. stoljeća doba je velikih promjena i u ovom radu pokušala sam opisati djelovanje reformi i primjenu novih propisa na život građana Zagreba. Brojni patenti i ukinuća crkvenih redova, utjecali su na raspored i samu namjenu javnih zgrada na Gornjem gradu, te u konačnici i na broj stanovnika.

Tko su stanovnici koji su u tom jozefinskom razdoblju živjeli na Gornjem gradu i što sve o njima možemo iščitati iz popisa stanovnika osnovna je okosnica i tema ovog rada. Iste godine 1783. i sam vladar Josip II. posjetio je Zagreb.

U samom naslovu “stanovnici i kućni brojevi” uključeni su i svi javni objekti kojima je popisivač dodijelio kućni broj u popisu iz 1783. godine. Tako da sam radeći na izvoru istraživala i povijest javnih zgrada koje su navedene, npr. kućni br.1 samostan pavlina, br. 4. kuća ukinutih isusovaca, br. 14. samostan redovnica u Opatičkoj (Klarise). Njihovo zatvaranje, odnosno preraspodjela važna je za život stanovnika koji koriste prostor, a isto tako i za ukupan broj stanovnika koji su u tom trenutku popisani, te učenike na školovanju. U samostanu pavlina žive samo dva svećenika profesora, u samostanu isusovaca žive državni službenici, a u samostanu redovnica nema niti jedne redovnice na popisu.

Popisivanja stanovnika redovita su pojava i obavljaju se gotovo svake godine, iako nema pravog modernog popisa u današnjem smislu riječi. Popisuju se kuće, javne zgrade koje često mijenjaju funkciju i koriste se za različite namjene. Tako samostan u kojem je bila škola za djevojčice postaje kazalište, pa skladište za žito u ratno vrijeme. Nakon ukidanja isusovačkog reda 1773. njihova imovina postala je vlasništvo države i služila je za održavanje školskog fonda. Preseljena je i Generalkomanda 1783. godine u bivši isusovački samostan, a reformama 1785/86. u Zagrebu je i sjedište županija, tj. okruga i vojnih oblasti.

Gradom je upravljao magistrat koji čine gradski sudac i senatori. Služba je ograničena na jednu godinu, jer se svake godine obnavlja izbor. Za obnovu magistrata mora se poč. 18. stoljeća tražiti odobrenje dvorske kancelarije i kralj ima pravo poslati komesara, kojeg u odsutnosti često zamjenjuje gradski sudac. Marija Terezija je reformama 1757. slobodne kraljevske gradove podredila Kraljevskoj ugarskoj komori i oduzela im pravo biranja magistrata. Uz gradskog suca postavili su načelnika (Burgermeister). Josip II. je smanjio broj senatora sa 12 na 6, a Zagreb je svrstao u treću kategoriju gradova.

Istražujući kulturni život opisala sam korištenje javnih zgrada na Gornjem gradu. Gradec nema stalne kazališne dvorane pa je zanimljivo pratiti gdje se sve odvijaju predstave. Zamjenik podžupana izložio je ideju o prenamjeni dvorane kraljevske akademije na Katarininom trgu za potrebe kazališta, te su se kasnije predstave igrale i u samostanu sv. Klare. Ukidanje samostana sv. Klare, (trebalo se popisati i razdijeliti sav crkveni namještaj i stvari) utjecalo je direktno na nestanak redovnica iz popisa, a time i prestanak školovanja djevojčica, pa su u popisu 1783. godine samo dječaci na školovanju. Glavna škola osnovana je izdvajanjem prvog razreda gimnazije 1784. godine. Tako da su učenici koje navodi popisivač polaznici gimnazije ili studenti na fakultetu i to samo muški.

U protostatističkom razdoblju popisivanje je ograničeno na prikupljanje demografskih podataka u svrhu poreznih ili vojnih obveza. Prije jozefinskog popisa izvršeno je numeriranje kuća, a sami cilj popisa bilo je evidentiranje stanovništva sposobnog za vojsku. Korist jozefinskog popisa bila je višestruka i godinama je bio osnova za prikupljanje poreza. Popis iz 1783. godine i raniji popisi nisu sadržavali kategorizaciju po staležima, nego samo po vlasnicima. Tek u pripremama za veliki popis stanovništva 1784-1787., koji je bio prvi pregled cjelokupnog stanovništva bez obzira na staleže, dob i spol, doneseni su točni obrasci za popisivače. Opći zakonski akti Josipa II. (patent o ukidanju kmetstva, patent o toleranciji i o ukidanju cehova) i urbarijalne reforme, stvarali su potrebu za popisom stanovnika, te su upućivali i opravdavali reformne pothvate. Obrazac je bio po redosljedu kućnih brojeva tj. domusa (oznaka porodice). Ako je u jednoj kući živjelo više porodica označavale su se jednim

brojem. Porodica predstavlja jedno domaćinstvo, sve one koji zajednički žive bez obzira na status i položaj. U jedno domaćinstvo ubrajaju se i kućni sluge, šegrti i časnici ako nisu imali posebno domaćinstvo. Ime kućevlasnika se navodi i u slučaju kada on nije tamo stanovao. Prema naredbi morala se popisati svaka kuća, naseljena ili nenaseljena zgrada i svaka druga građevina. Osim stambenih zgrada bile su tu i ostale javne građevine, bolnice, kule, utvrde, samostani, dom za siročad, škola.

Popis iz 1783. godine sadrži točno 144 popisane kuće i javne zgrade navedene kućnim brojem, te nekoliko kuća koje su navedene kao druga kuća istog vlasnika ali bez broja i javne zgrade navedene samo imenom: iznad Kamenitih vrata, u samostanu kapucina i dr. Popisivač je popisao sve koje je zatekao u kući tj. sve osobe koje su živjele pod istim krovom ubrojane su u isti domus. Ostale rubrike označavaju broj stanovništva prema dobi i to posebno za muškarce i žene. Odrasle žene su na popisu od navršenih 15 godina, a odrasli muškarci se broje od 18 godina. Rođena mala djeca se upisuju posebno u rubriku „nati“ i „natae“. Prema popisu stanovništva u svim kućama i zgradama na Gornjem gradu živjelo je ukupno 1477 stanovnika. Veći dio i to čak 61% su muški stanovnici, što možemo objasniti većim udjelom obrtnika, njihovih pomoćnika, svećenika, te učenika u školama. Visok broj neoženjenih muškaraca (gotovo 44%) može se objasniti socijalnim statusom, tj. muškarcima koji žive kao pomoćna radna snaga zajedno s vlasnicima kuće. Prema socijalnoj strukturi stanovništva najbrojnija je skupina/sloj slugu koji čine 39% stanovništva.

Često puta se navodi plemić koji je vlasnik kuće, ali ne stanuje u toj kući i iz popisa ne možemo znati gdje zapravo živi. U popisu nisu navedene nenaseljene kuće. Popisivač je išao redom desnom stranom od Kapucinskog trga prema Trgu Sv. Katarine. (Nacrtala sam kartu koja prati popis str. 52.) Navela sam i popis vlasnika kuća prema izvoru, te napisala cijelu transkripciju latinskog rukopisa i stavila u priloge. U sljedećem radu trebalo bi obraditi i prevesti cijeli izvor, tj. popis stanovnika koji se odnosi i na kuće izvan zidina. Tako bi se dobio bolji uvid u sastav stanovništva s osobitim naglaskom na doseljenike, vojna lica i samo širenje i razvoj Donjeg grada. Zagreb je u vrijeme Josipa II. imao 4 župe, a u ovom radu obuhvaćeno je samo stanovništvo koje je pripadalo župi sv. Marka.

SAŽETAK NA ENGLISKOM JEZIKU

Popis stanovnika Gornjeg grada iz 1783. godine sadrži točno 144 popisane kuće i javne zgrade navedene kućnim brojem, te nekoliko kuća koje su navedene kao druga kuća istog vlasnika ali bez broja i javne zgrade navedene samo imenom: iznad kamenitih vrata, u samostanu kapucina i dr. Popisivač je popisao sve koje je zatekao u kući tj. sve osobe koje su živjele pod istim krovom ubrojane su u isti domus. Ostale rubrike označavaju broj stanovništva prema dobi i to različito za muškarce i žene. Odrasle žene su na popisu od navršениh 15 godina, a odrasli muškarci se broje od 18 godina. Rođena mala djeca se upisuju posebno u rubriku „nati“ i „natae“. Prema popisu stanovništva u svim kućama i zgradama na Gornjem gradu živjelo je ukupno 1477 stanovnika. Veći dio i to čak 61% su muški stanovnici, što možemo objasniti većim udjelom obrtnika, njihovih pomoćnika, svećenika, te učenika u školama. Visok broj neoženjenih muškaraca (gotovo 44%) može se objasniti socijalnim statusom, tj. muškarcima koji žive kao pomoćna radna snaga zajedno s vlasnicima kuće. Prema socijalnoj strukturi stanovništva najbrojnija je skupina/sloj slugu koji čine 39% stanovništva. Često puta se navodi plemić koji je vlasnik kuće, ali ne stanuje u toj kući i iz popisa ne možemo znati gdje zapravo živi. U popisu nisu navedene nenaseljene kuće. Popisivač je išao redom desnom stranom od Kapucinskog trga prema Trgu Sv. Katarine. (Nacrtala sam kartu koja prati popis str. 52.) Navela sam i popis vlasnika kuća prema izvoru, te napisala cijelu transkripciju latinskog rukopisa i stavila u priloge.

BIBLIOGRAFIJA

Neobjavljeni izvori: Conscriptio Urbana, HAZ Acta politica (1783) kutija 124/125,
Conscriptio domorum

Objavljeni izvori: Povijesni spomenici grada Zagreba, sv.20, Zagreb, 1971.

LITERATURA:

1. Buntak, F. Povijest Zagreba, Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1996.
2. Dobronić, Lelja, Slobodni i kraljevski grad Zagreb, Zagreb, 2001.
3. Dobronić, Lelja, Zagrebački Kaptol i Gornji Grad nekad i danas, Zagreb, 1986.
4. Dobronić, Lelja, Biskupski i kaptolski Zagreb, Zagreb, 1991.
5. Dobronić, Lelja, Stare numeracije kuća u zagrebu, Zagreb, 1959.
6. Dobronić, Lelja, Uređenje i djelovanje gradske uprave zagrebačkog Gradeca u 17.st., Zagreb, 1949.
7. Erceg, Ivan, Jozefinski popis stanovništva civilne Hrvatske i Slavonije 1785/87, rad HAZU 461, 1992, str. 1-24
8. Erceg, Ivan, Pripreme i struktura Jozefinskoga popisa, Acta historico-oeconomica, 18 (1991), str.7-37.
9. Erceg, Ivan, Stanje i struktura stanovništva u hrvatskoslavonskim županijama godine 1782., Starine, knj.59 (1984.), str.309-325.
10. Francev, F. O drami i teatru kaptolskoga Zagreba, Hrvatsko kolo, knjiga 13, Zagreb, 1932.
11. Haselsteiner, Horst, Ogleđi o modernizaciji u Srednjoj Europi, Zagreb, 1997.
12. Herkov, Zlatko, Statut Grada Zagreba od god. 1732., Zagreb 1952.
13. Herkov, Zlatko, Sudovi naših slobodnih gradova u 18.st., Odvjetnik, 6/1968.
14. Horvat, R. Prošlost grada Zagreba, Zagreb: August Cesarec Izdavač d.o.o., 1992.
15. Hoško, Emanuel, Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma, Zagreb, 2007.

16. Kampuš - Karaman. Tisućljetni Zagreb, Zagreb: Školska knjiga, 1994.
17. Karaman, Igor, Hrvatska na pragu modernizacije (1750-1918.) Zagreb, 2000.
18. Krivošić. S. Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do sredine XIX. stoljeća, Zagreb, 1981.
19. Laszowski E., Stari i novi Zagreb, Zagreb: Školska knjiga, 1994.
20. Laszowski, E., Crtice iz kazališne prošlosti grada Zagreba, Narodna starina IV, Zagreb 1925.
21. Rajković Zdenko, Popisi stanovništva u Zagrebu koji su izvršeni do sredine XIX st. Statistička revija 4/1, 1954 str. 41-45.
22. Sikirić. Z. Građani Slobodnog i Kraljevskog grada Zagreba prema knjizi građana, Magistarski rad, Zagreb, 1996.
23. Sikirić, Zvezdana, Građani slobodnog i kraljevskog grada Zagreba prema knjizi građana 1733-1799., Radovi zavoda za hrv. povijest, FF 1996 str 103-128.
24. Szabo, Gjuro, Stari Zagreb, Zagreb 1941.
25. Švob, Melita, Židovi u Hrvatskoj, Zagreb 1997.
26. Strohal, R. Kaptol i Nova Ves u Zagrebu, Zagreb: Tipografija, 1935.
27. Strohal, R. Vlaška ulica i župa Sv. Petra u Zagrebu, Zagreb, 1933.
28. Szabo, G., Gdje se sve u Zagrebu igrao teatar, Kazališni almanah, Zagreb, 1937.
29. Šoljan, Božena, Prvi opći popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji iz 1857.: Konceptija, metodologija I klasifikacija popisnih obilježja, ČSP, br.2., Zagreb, 2008.
30. Timet, Tomislav, Stambena izgradnja Zagreba do 1954. godine, Zagreb, Starine JAZU knj. 10, 1961.
31. Vitković, Dimitrije, Srpska pravoslavna crkvena općina, parohija i škola u Zagrebu : hronologijsko-istorijski pregled, Zagreb 1985.
32. Zöllner, E.-Schüssel, T., Povijest Austrije, Zagreb, 1997.

PRILOZI

1. Kratice
2. Indeks
3. Kneidingerova karta Zagreba iz 1766., Muzej grada Zagreba
4. Conscriptio Urbanarum Domorum, transkripcija

KRATICE

DAZ - Državni arhiv u Zagrebu

D. - Dominus/domina

C.- Comes

C.D. – Comes dominus

R.D. – Reverendus dominus

M.D. – Magnificus dominus

L.B. – Liber baro

P.D. – Praeclarus dominus

(?)*- nečitko, nejasan rukopis

INDEKS LATINSKI / HRVATSKI	
accuarius	iglar
advenerunt	došljakinja
arcular	stolar
assessor	prisjednik
assessor comitatis	prisjednik (zastupnik općine)
auditor stabilis	Stalni sudac
auriga	kočijaš
batbarista	svirač
braxator	pivar
caffearius	kavanar
callefactor	ložač
caminarius	pečar
cammerarius	sobar
cancelista	činovnik
Carnioli (pl.)	Kranjci
cassier	blagajnik
castelanus	kaštelan
cauponissa	krčmarica
cellarius	podrumar
chorista	zborovoda
chirurgus	ranarnik
claviger	ključar
comissarius	konjušar
confessarius	ispovjednik
contra scriba	Sastavljač oporuka
cothurnarius	čizmar
cursor	teklić
domicilla	domaćica
ecclesiasticus	crkveni službenik
faber ferarius	kovač
faber lignarius	tesar
faber serrarius	bravar
factor	zastupnik

famulus	podvornik
figulus	lončar
fiscalis	Fiskuš, gradski odvjetnik
frumentarius	žitar
Haydones (pl.)	stražari
horologarius	urar
hortulana	vrtlarica
imbricator	žljebar
inquillinus	stanar
instructor	učitelj
interpres	Tumač/prevoditelj
laminarius	limar
lanio	mesar
liber baro	slobodni baron
lorarius	remenar
matrimonium novum	novi brak
matrimonium recissu	razvrgnuti brak
mendicus	prosjak
murarius magister	zidar
nodularius	gumbar
notarius	bilježnik
notarius capitularis	bilježnik kaptolski
obsterix	babica
organista	orguljaš
pandurones	čuvari
pellio	krznar
pictor	slikar
pistor	pekar
procurator	nadstojnik
profectus	upravitelj
professor suplens	profesor pripravnik
protonotarius	pronotar
provisor	skrbnik
regni medicus	državni liječnik
sartor	krojač
satrapa	stražar
sclopetarius	puškar
scriba	pisar
socruus	svekrva

sodalis	kalfa
sutor	postolar
textor	tkalac
tyro	šegrt
venator	lovac
vice judex	zamjenik suca
vice notarius	zamjenik bilježnika
vietor	bačvar
vitrearius	staklar

CONSCRIPTIO URBANARUM DOMORUM

Num. Dom.	(vlasnik/domaćin)	Nati	Minor 18	Adulti	Natae	Minores 15	Adultae
1	in Domo R. D. Paulinorum						
	Patres Paulini Profesores Ecclesiae			2			
	Do{min}ja Vidua Valeri						1
	Filius et Filia		1			1	
	Ancila						1
	Studiosi in victu		2				
	Servi			2			
	in Allodio Eorundem						
	Josephus Bleihek, Laborator			1			
	uxor Anna						1
	Filius	1					
	Antonius, Laborator			1			
	uxor Ejusdem						1
	Filia					1	
	Martinus Linek, Laborator			1			
	uxor Ursula						1
	Filia					1	
	Mendicus			1			
	Laborator			1			
2	in Domo Spectabili D{omini} Benedicti Arbanasz						
	Georgius Hufs, Vietor			1			
	uxor Anna						1
	Filium		1				
	Filiae					2	
	Nata				1		
	Tyronem		1				
	Bedekovich Vice Notarius			1			
	Famulus			1			
	Studiosi		2				

3	in Domo Nikolai Bedekovich						
	unus Sacerdos Instructor			1			
	Studiosi		1	1			
	Servus			1			
	Ancilla						1
4	in Domo Abolitae Societatis Jesu.						
	Dominus Joannes Karger, Auditor stabalis			1			
	Do{min}ja uxor Ejusdem						1
	Filius et Filia		1			1	
	Ancilla					1	2
	Dominus Franciscus Libzelter, cancelista			1			
	Thaller callefactor			1			
	Filius		1				
	Puela					1	
	Ancilla						1
	Frater uxoris Sartor			1			
	Callefactor banalis Viduus Makrecissi			1			
	Filia					1	
	Ancilla						1
	R. D. Blaskovich Ecclesiasticus			1			
	Sacrista			1			
	studiosus		1				
	Dominus Schneider, cassier			1			
	Stiller callefactor			1			
	uxor ejusdem						1
	Filias					1	
	Ancilla						1
	Dominus Quartal cancelista			1			
5	in Domo Ladislai Bistriczay						
	Ignatius Sveigizlly Provisor			1			
	uxor Anna Maria						1
	Ancilla						1
	sacerdos			1			
	ex monialis						1
	studiosi		2				

6	in Domo Antonii Reitter						
	Dominus Antonius Reitter			1			
	uxor Cecilia						1
	Filia					2	
	Filii	1	1				
	Ancillae						4
	sodales			2			
	aurigae			3			
	Scardeli			1			
	uxor						1
	Ancilla						1
7	in Domo P.D. Pauli Thauszy						
	Paulus Thauszy, iudex nobilium			1			
	uxor Catharina						1
	studiosi in victu		3				
	Instructor			1			
	scriba			1			
	famulus			1			
	Ancillae						2
8	in Domo Do{min}ae Viduae Peharnik						
	Vidua Beharnik						1
	Filia						1
	Famulus et Auriga			2			
	Ancillae						2
	Vidua Klarderin						1
	Vidua Bedekovich						1
	Ancillae						2
	Famulus			1			
	Dominus Verberga regni medicus			1			
	uxor Josepha						1
	Filia				1		
	Famuli			3			
	Ancillae						2

9	in Domo Comitissae a Sermage						
	Comes Mauritius			1			
	professor suplens			1			
	Servos			4			
	Ancillae						3
	Claviger			1			
9a	in Domo L. B. a Kulmern						
	Liber Baro a Kulmern			1			
	uxor						1
	Filii		2				
	Filia					1	
	Servi			4			
	Ancilla						1
	Comissarin			1			
	inquilinus Blaich Caffearius			1			
	uxor						1
	Filia					1	
	Filium		1				
	Ancillae						2
	Servos			2			
10	in Domo D{omi}nae viduae Josephi Busan						
	Domina Vidua Josephi Busan						1
	Filius et filia		1			1	
	Servus et Auriga			2			
	Ancillae					2	2
	Puer		1				
	Claviger			1			
11	in Domo Joannis Busan						
	Joannes Busan, assessor			1			
	uxor						1
	Philippus Minkovich, sartor			1			
	uxor Catharina						1
	Filii et Filia	1	2			1	
	Sodales			2			
	Ancillae						2
	Tyronem		1				

	Mynkovich Professor			1			
	Joannes Busan habet Filios	1	3				
	Filia					1	
	Servos			3			
	Ancillas					1	2
	Claviger			1			
12	in Domo Nikolai Skerletz						
	D{omi}na Magnifica						1
	Ancilla						1
	Servi			4			
	Claviger			1			
	Studiosus		1				
13	in Domo Comitum ab Orssich						
	Claviger			1			
	Ancillae					2	1
	in aAllodio						
	Mathias Vrabich figulus			1			
	uxor ejusdem						1
	sodales			3			
	Tyro		1				
	studiosus in victu		1				
	Ancillae					1	1
14	in Conventu Monialium						
	Mihael Bartolich claviger			1			
	Ancilla						1
	Studiosus		1				
15	in Domo defuncti Petri Spissich						
	Sua excellenti bannalis			1			
	comitissa						1
	praefectus, cammerarii et coquui			5			
	cursor, famuli, aurigae et servi			10			
	camerariae cum ancilles						5
	cellarius			1			
	coquua						1

15	in alia Domo defuncti Petri Spissich						
	D{omi}na Vidua Catharina						1
	Filii studiosi		3				
	Instructor			1			
	Filiae					1	2
	Ancillae						2
	Famulus et servus		1	1			
	R. D. Jelenchich Ecclesias{ticus}			1			
	R. D. Kohecz Professor			1			
	studiosus		1				
	Ignatius Gallyuff Professor			1			
	Filli		2				
	uxor						1
	Ancilla						1
	Frollich sutor			1			
	uxor ejusdem						1
	Filiae					2	
	sodalis			1			
	Serva Capitanei Erdelly						1
	Filiae					2	
	Ancilla						1
	in allodio						
	Georgius Vugrinchich, accuarius			1			
	uxor Mariana						1
	Michael Kusman laborator			1			
	uxor Anna						1
	Filius		1				
	Filia					1	
	Mendici			2			
	Mendica						1
16	in Domo Joannis Either murari{orum} magistri						
	Joannes Either, murariorum magister			1			
	uxor Genoveva						1
	filiae in victu					2	
	filium in victu		1				
	studiosus		1				
	Ancilla						1

17	in domo Mathiae Skull						
	Mathias Skull, sutor			1			
	Anna Marija uxor						1
	Filia					1	
	Filii		3				
	horologarius						1
	servus uxoratus			1			
	uxor advener{unt}						1
18	in domo Wenceslai Fibrak						
	Wenceslaus Fibrak, sartor			1			
	uxor Margaretha						1
	Filiae				1	1	
	Ancilla					1	
19	in Domo Francisci Oebel ,sartoris						
	Franciscus Oebel, sartor			1			
	uxor Ursula						1
	Filia					1	
	Ancilla						1
	Sodalis			1			
	Tyrones		1	1			
	studiosus		1				
20	in Domo D{omi}na Vidua Sztruchich						
	D{omi}na Vidua Sztruchich						1
	Ancilam						1
	Filia					1	
	instructor normalium			1			
21	in domo Pauli Ivankovich						
	Paulus Ivankovich, textor			1			
	uxor Mariana						1
	Filiae					2	
	sodalem			1			

22	In Domo Michaelis Brezovachki						
	Michael Brezovachki			1			
	uxor Anna						1
	Filius		1				
	ancilla					1	
23	in Domo Petri Frölich						
	Jakobus Horner, factor			1			
	Anna Uxor Mariana						1
	sodales			2			
	Ancillae						1
	Tyrones		2				
	Vidua Inquillina						1
	in Domo suburbana Petri Frolich						
	Petrus Frolich Horologarius viduus			1			
	sodalis			1			
	unus Baro Inquilinus			1			
	ancilla						1
24	in Domo Antonii Dolovschak						
	Antonius Dolovschak, sartor			1			
	uxor Joanna						1
	Filiae					2	
	sodalem			1			
	studiosi		3				
	Professor normalium			1			
	uxor						1
	ancilla studiosus		1			1	
25	in Domo P. D. Nicolai Jellachich						
	Dorothea Dobrilovich vetula						1
	Inquilinus Murarius sodalis			1			
	uxor Mariana matrim{onium} novum						1
	studiosus		1				
	Vetula Ancilla						1
	Filius		1				
	in alia domo						
	Joannus Schwartz mercator			1			
	uxor ejusdem						1

	Filia					1	
	sodalis			1			
	Ancilla						1
	studiosus		1				
26	in Domo Vidua Mihanovich						
	Anna Hamplin vidua						1
	Filii vagabundi et studiosus unus		1	1			
	filia					1	
	staroussin						1
	Filius		1				
27	in Domo defuncti d{omi}ni Joannis Gorrup						
	D{omi}nus Paulus Gorrup, fiscalis			1			
	uxores						1
	Filias i filios			1			1
	Domina vidua, matrimonium recissum						1
	ancilla						1
	studiosi		1	2			
28	in Domo vidua domina Lukavzky						
	Dominus Donatus Lukavzky			1			
	uxor ejusdem						1
	Filia Zepoladyi						1
	scriba			1			
	aurigae et famuli			3			
	vetula						1
	puella					1	
	inquillinus Carolus Froschl Pharmacop.			1			
	uxor Sophia						1
	sodales			4			
	servos			4			
	puella et ancillae					1	2
29	in convictu regius sancti Josephi						
	superiores et profecti ecclesiastici			7			
	juvens nobiles frequentantis		40	10			
	Famuli			16			
	calefactores			2			

	in allodio viri uxorati			3			
	uxores						3
	laboratores			5			
	fili	1	3				
	filiae				1	2	
	mendicus			1			
30	in Domo D. C. Petri a Sermage						
	D. C. Petrus a Sermage, assessor			1			
	servi			3			
	professor Leviau			1			
	ancilla						1
	studiosus			1			
	Inquillinus Joannes Svoboda sartor			1			
	uxor Josipa						1
	Filii		2				
	Filiae					4	
	sodalem			1			
	ancillam						1
	tyrones		1	1			
31	in Domo Provisoris Joannis Brezovachky						
	Inquillinus Marcus Persich Sutor			1			
	uxor Catharina						1
	studios in Victu		1				
32	in domo Josephi Bronszer						
	Josephus Bronszer, sutor			1			
	uxor Elizabetha						1
	Filius		1				
	sodalis			1			
	Tyro		1				
	Filia una mortua					1	
33	in Domo defuncti Augusti Pirlling						
	Domina vidua Pirlling						1
	Franciscus Hirnbrau, mercator			1			
	uxor Catharina motrimon{ium} novum						1
	sodalis			1			

	ancillae						3
	servuum						1
	una vetula						1
	Inquilinus faber lignaris sodalis viduus matrimon{ium} recissum			1			
	una vetula						1
34	in domo Generalissa Gerlechich						
	domina vidua Generalissa						1
	filia						1
	Ancillae						3
	famuli et aurigae			5			
	carnioli			3			
35	in Domo Spec{tabili} D{omini} Georgii Petkovich						
	claviger Matias Gerssek			1			
	studiosus		1				
	vetula						1
36	in domo Nikolai del Negro						
	Nicolaus del Negro, mercator			1			
	uxor Joanna						1
	filia					1	
	ancilla						1
	vetula						1
	sodalis						1
37	in Domo Ladislai Labas						
	Ladislaus Labass, assessor comitatus			1			
	uxor ejusdem Regina						1
	filia					1	
	ancilla						1
	servus			1			
	auriga			1			
	domicilla Babochay						1
	vetula						1

38	in domo Barbarae Stiller						
	vidua Barbara Stiller, mercatorix						1
	ancillae						2
39	in domo M. D. Balthazar Bussich						
	M.D. Balthasar Bussich, protonotarius			1			
	batbarista			4			
	coquus et venator			2			
	servi			2			
40	in domo C{omitisae} Viduae Malenich						
	invenis Comes Malenich			1			
	camerarius			1			
	aurigae			2			
	famuli			2			
	Carnioli			2			
	in alia domo Valentinus sartor			1			
	uxor ejusdem						1
	sodalis			1			
	tyro	1					
	ancilla						1
41	In Domo Mathiae Höchtel						
	Mathias Höchtel, mercator			1			
	uxor Theresia						1
	filia				1		2
	filius	1					
	ancila						1
42	In Domo Regniculari						
	castelanus Knessich			1			
	uxor Matrimonium novum						1
	ancila						1
	satrapa			1			
	uxor						1
	puerum et filiam	1				1	

43	In Domo spec{tabilis} D{omini} Joannis Szdenchay						
	Joannes Szdenchay, notarius			1			
	uxor						1
	fili		2				
	filia				1		
	filiae					2	
	servi			5			
	ancilae						4
	Christianus Geistler Laninarius			1			
	uxor Margaretha matr{imium} novum						1
	sodalem			1			
	filius	1					
	filiae					2	
44	In Domo Mathiae Radochay						
	Mathias Radochay, lorarius			1			
	uxor Anna matr{imium} recissum						1
	filium studiosum			1			
	filiam					1	
	sodalem			1			
	neptem					1	
	studiosus in victu		1				
45	In Domo Josephi Kukovich						
	Kukovich Josephus, nodularius			1			
	uxor Mariana matr{imium} novum						1
	filium	1					
	sodalem		1				
	tyrones		2				
	studiosus			1			
46	In Domo Nicolai Huszajak						
	Nicolaus Huszajak, nodularius			1			
	uxor Catharina						1
	filios		4				
	filiam					1	
	sodalem			1			
	tyronem		1				
	cancelistae			2			

	In Domo Braxatorea						
	Braxator			1			
	servi			3			
47	In Domo Jacobi Zaicz						
	Jacobus Zaicz, nodularius			1			
	uxor Ursula						1
	filiae						2
	tyronem		1				
48	In Domo Michaelis Krall						
	Mihael Krall, sutor			1			
	uxor Anna						1
	filiae					2	
	filius		1				
	sodalem			1			
	tyro			1			
	ancila					1	
	studios		1				
49	In Domo Joannis Jarnevich						
	Joaness Jarnevich, sartor, hungaricus			1			
	uxor Dorothea matr{imonium} nov{um}						1
	filius		1				
	filiae					1	2
	studiosus		1				
50	In Domo Michaelis Ischek						
	Michael Ischek, sutor, germanicus			1			
	Juditha uxor						1
	sodalem			1			
	tyro		1				
51	In Domo Bartholomei Klobucharich						
	Bartholomeus Klobucharich, lorarius			1			
	uxor Agatha						1
	Filia					1	
	sodalis			1			
	ancila						1
	tyro			1			
	studiosi frequenti		4	1			

52	In Domo Joannis Thomachich						
	Ioannes Thomachich, nodularius			1			
	uxor Barbara						1
	sodalis			1			
	filium		1				
53	In Domo d{omi}nae Viduae Miksich						
	Domina Vidua						1
	Laurentius Eirserlein, arcularius			1			
	uxor Magdalena						1
	sodales			2			
54	In Domo M.D. Sigismundi Komaromi						
	Dominus Magnus Komaroni			1			
	uxor ejusdem						1
	servus			1			
	professor Bianich			1			
	studiosus		1				
55	in Domo Josephi Krall						
	Josephus Krall, sartor			1			
	uxor Anna matrimon{ium} novum						1
	fili duo studiosi		3				
	sodales		1	1			
	tyrones		3				
	ancila					1	
56	in Domo Spectabilis D{omini} Antonii Bedekovich						
	Josephus Paller Pictor			1			
	uxor Catharina						1
	tyrones		2				
	ancila						1
57	in Domo Domini Capitanei Jursich						
	D{omi}nus Capitaneus Jursich			1			
	unam capitanissam viduam						1
	ancillam						1
	servos			2			

58	in Domo Viduae Skerletz						
	comissarius Pellicus			1			
	uxor						1
	filia					1	
	ancillae						2
	servi			2			
	inquilinum			1			
	uxor						1
	filius		1				
	filia					1	
	Joannes Schenbach nodularius germanicus			1			
	uxor Margaretha						1
	filia et filius	1				1	
	ancila						1
59	in Domo viduae Petri Gusanich						
	vidua Petri Gusanich						1
	fili studiosi		1	1			
	studiosi in victu		3	1			
	ancila						1
	instructor			1			
60	in Domo viduae Voykovich						
	Inquilinus Georgius Holsteigrian, arcularius			1			
	uxor Barbara						1
	filia					1	
	tyronem			1			
	In alia Domo						
	inquilinus Georgius Kessich, sutor			1			
	uxor Joanna						1
	filius studiosus		1				
	sodalis			1			
61	In Domo Georgii Luketich						
	Georgius Luketich, fiskalis			1			
	uxor Aloisia						1
	filius	1	1				
	domicella Anna nata Gall						1
	Georgius Bessobradich, fiscalis			1			
	Mathias (Jsu.)* Fiskalis			1			
	scriba			1			

	ancillae						3
	servi			2			
62	In Domo Joannis Stanechich						
	Joannes Stanechich, lorarius			1			
	uxor Anna						1
	sodales			2			
	tyro		1				
	ancila						
						1	
63	In Domo Joannis Frankovich						
	Dominus Joannes Frankovich			1			
	Domina uxor Anna						1
	fili duo frequentantes unus domi		3				
	filia					1	
	ancila						1
64	In Domo Joannis Petrich						
	Joannes Petrich, caminarius			1			
	uxor Christina						1
	filius		1				
	filiae				1	2	1
	sodalis			1			
	tyrone	1					
	studiosi	2					
65	in Domo Joannis Horvatich						
	Mathias Bogovich matr{imonium} novum						
	uxor Anna						
	filios studiosus unus						
	tyro						
	frequentantem						
66	in Domo Josephi Milloss						
	Josephus Millosh, assessor			1			
	servi			3			
	inquilinus Marcus Bajanovich (?)*			1			
	uxor Carolina						1
	filia					1	
	tyro		1				

	ancila					1	
	studiosus		1				
	Inquil{inus} Leopoldus Razenpeh, murarius pall.			1			
	uxor Anna Maria						1
	filia					1	
67	In Domo Mathia Cvetkovich						
	Mathias Czvetkovich, nodularius			1			
	uxor Anna						1
	filius et filia		1			1	
	sodalis			1			
	ancila						1
	studiosi		2	1			
	unus advocatus			1			
68	In Domo Mathiae Jankovich						
	vidua Mathias Jankovich, nodularius						1
	matrimon{ium} recissu filius mortuus						
	ancila						1
	puela					1	
	studiosus frequentantem		1				
69	In Domo P. D. Josephi Spissich						
	Josephus Spissich, vice judex			1			
	uxor Rosalia						1
	in victu Domicellam						1
	studiosi in victu		2				
	ancilla						1

70	In Domo Mathias Juraich					
	Mathias Juraich, comes curialis		1			
	viduus					
	inquilinus qui conficit tincturas		1			
	unam ancilam					1
	In Alodio					
	inquilinus Jacobus Ivanchich, sartor		1			
	uxor Magdalena					1
	filia				1	
	tyro		1			
	Jacobus Kotzman Pistor		1			
	uxor Catharina matri{monium} novum					1
	filius studens	1				
	filia				1	
	ancilla					1
71	in Domo S. D. Francisci Tistapataky					
	Joannes Valenta, sartor		1			
	sodales		2			
	ancila					1
	in Horto ejusdem					
	vidua Anna Rosmarin hortulana					1
	matrimon{ium} recissum					
	filius frequentans	1				
	filiae				1	1
72	in Domo Josephi Laczkovich					
	Joannes Ferdinas, sutor, matrimonium novum et recissum		1			
	uxor Dorothea					1
	filius et filia	1			1	
73	In Domo D. B. Ignatii Magdalenich					
	liber Baro		1			
	servos	2	6			
	clavigeros		2			
	ancilas					3

	in Domo suburbana						
	Elisabetha cauponissa						1
	filii studentes unus mortuus		3				
	ancillae						3
	Batbarista			1			
	instructor			1			
	famuli et auriga			3			
74	in Domo D{omini} Georgii Fellyak						
	D{omi}nus Georgius Fellyak, senator			1			
	uxor Anna						1
	ancillae						2
	notarius capitularis			1			
	scriba			1			
	studiosus in victu		1				
	servus			1			
75	In Domo Andreae Matkovich						
	vidua Juliana matri{monium} recisum						1
	filii unus frequentans textor		3				
	ancila						1
	sodalem			1			
76	In Domo Antonii Kotzman						
	Antonius Kotzman, pistor			1			
	uxor Francisca						1
	filius		1				
	filia					1	
	tyronem			1			
	ancila						1
77	In Domo D{omi}nae Viduae Baallog et Juraich						
	Joannes Czapann, nodularius			1			
	uxor Margatretha						1
	filia					1	
	filius		1				
	tyronem		1				

78	In Domo Michaelis Vitunzky						
	Michael Vitunzky, provisor			1			
	uxor Anna						1
	fili	1	1				
	filiae					2	
	ancilla						1
79	In Domo d{omi}nus Deodati Degony						
	D{omi}nus Deodatus Degony			1			
	consors						1
	ancillae					1	2
	famulus			1			
	inquilina						1
	filia					1	
80	In Domo Nicolai Petravich						
	Nicolaus Petravich, sutor			1			
	uxor Marianna						1
	ancila						1
	studiosus		1				
	Joannes Falk, Imbricator			1			
	uxor Catharina						1
	filius		1				
81	In Domo P. D. Szandor						
	P. Szandor			1			
	Uxor advenerunt Matrim{omium} novum						1
	ancilae					1	1
	servum			1			
	Ignatius Riemschek, sartor			1			
	uxor Anna						1
	filia et filius		1			1	
	tyro		1				

82	In Domo Pauli Staiduchar					
	Paulus Staiduchar, nodularius			1		
	uxor Barbara					1
	fili frequentans unus		2			
	sodalem			1		
	inquillina pictorissa					1
83	In Domo Valentini Horro					
	vidua Valentini Horro					1
	fili unus frequentans		2			
	ancilla					1
84	In Domo Josephi Ladechich					
	Josephus Ladechich, matri{monium} recissu{um} nodularius			1		
	filia				1	
	sodales		2			
	ancilas					2
	profesor Kalafatich			1		
	uxor ejusdem					1
	studiosus		1			
85	In Domo Andreae Zareczky					
	provisor Zareczky			1		
	uxor					1
	Joannes Regaliar, sartor			1		
	uxor					1
	filiae				2	
	filius		1			
	tyrones		1	1		
86	In Domo Wilhelmi Wadhofer					
	Wilhelm Wadhofer, faber ferarius			1		
	uxor Anna Maria, m{atrimonium} novum et reciss{um}					1
	sodales			2		
	tyrones			2		
	ancila				1	

87	In Domo haeredum Katussich					
	Winschman chyrurgus			1		
	ancila					1
	Franciscus Kotzman, arcularius			1		
	uxor Anna					1
	filia				1	
	una vetula					1
88	In Domo viduae Levachich					
	viduas Levachich			1		
	Inquill{inus} Horvatoviich, provisor			1		
	uxor					1
	filiae				3	
	Josephus Bauer, sartor			1		
	tyro		1			
	Sanct Martoni, professor ecclesiasticus			1		
	studiosus		1			
89	In Domo L.B. a Rauch					
	Dominus chyrurgus stabalis			1		
	uxor					1
	filiae					2
	practicans			1		
	ancilae					2
	servus			1		
	Liebich, vitrearius			1		
	uxor					1
	sodales			2		
	ancila					1
	claviger			1		
	filiae				2	
	In Domo pratorea					
	pandurones			2		
	haydones			2		
	castelanus			1		

90	In Domo P.D. Nikolai Babochay					
	Nikolaus Cheh aliter Babochay iudex			1		
	uxor Barbara					1
	ancilla					1
	puer		1			
91	In Domo Georgii Igrechich					
	Dominus Georgius Igrechich, sartor			1		
	uxor					1
	sorrer uxoris					1
	ancila					1
	auriga			1		
	ecclesiasticus professor			1		
	ecclesiasticus frequentans			1		
	studiosi			2		
	filius			1		
	ancilae					2
	servus			1		
92	In Domo vidua Nikolai Spissich					
	Domina vidua					1
	Dominus filius Iosephus			1		
	ancila				1	
	studiosi frequentantes			4		
	ecclesiasticus frequentans			1		
	inquillinus murarius			1		
	uxor ejusdem advenerunt					1
	vidua laboratrix					1
	filius		1			
93	In Domo Thomae Syprak					
	Thomas Syprak, chyrurgus			1		
	uxor ejusdem					1
	sodalis			1		
	tyrones		1	1		
	ancila					1
	tyro		1			
	lignarius cum uxore et filia			1	1	1
	laborator cum uxore			1		1

94	In Domo Comitis Ladislai Erdody						
	D{ominus} Nicolaus Raffay substitutus vice comes			1			
	uxor ejusdem						1
	servi			4			
	ancillae						4
	Bobanich, cancelista			1			
	uxor ejusdem						1
	filius et filia	1				1	
	ancila						1
	Antonius Ribar, laborator			1			
	uxor Mariana						1
	filius	1					
	Philippus Januch, viator, uxor Anna, filii		1	2			1
	servus			1			
	Josephus Khunn, laborator, uxor Catharina			1			1
	lanio cum uxore			1			1
	murarius cum uxore			1			1
	vidua Witmarich matrimonium recissum						1
95	In Domo Sebastiani Steindl						
	Sebastianus Steindl			1			
	uxor Constantia						1
	filia					1	
	ancillae						1
	puer		1				
	ecclesiasticus			1			
	Antonius Hoffman, interpres			1			
	famulus			1			
96	In Domo Petri Blasekovich						
	Petrus Blasekovich, procurator			1			
	filia						1
	filius			1			
	ancila						1

	In allodio					
	Valentinus Mischich, scolepetarius			1		
	uxor Francisca					1
	filius	1				
	sodales			2		
	puella				1	
	Andreas Szurich, murarius			1		
	uxor Ursula					1
	studiosi in victu		2			
	Jacobus Gens, cothurnarius			1		
	uxor Magdalena					1
	filia				1	
	mendica					1
97	In Domo Georgii Szelnekovich					
	Georgius Szelnekovich, emeritus officialis			1		
	uxor ejusdem					1
	filia				1	
	ancila					1
	Paulus Gombay, provisor			1		
	uxor Theresia					1
	filiae				1	
	ancilla					1
98	In Domo spec{tabilis} D{omini} Mathiae Bornemisza					
	Dominus spec{tabilis} Bornemisza			1		
	ancilas					1
	scribam			1		
	servos			4		
	In alia Domo					
	Milschelin, cancepista			1		
	uxor					1
	fili et filiae		2		3	
	ancilae					2
	Georgius Makrota, arcularius			1		
	uxor					1
	fili unus studiosus unus tyro		2			
	filia domi				1	
	ancila					1

	sodales			2			
	Professor graves			1			
	uxor						1
	filiae				1	2	
	ancila						1
	studiosus		1				
99	In Domo Georgii Busan						
	una vetula Josepha						1
100	In Domo Lyubich						
	Lyubich, cancelista capitularis			1			
	uxor ejusdem advenerunt						1
	domicella in victu						1
	ancillae						2
101	In Domo viduae Raffay						
	Vidua Raffay			1			
	servi			3			
	ancila						1
	filius Antonius cum uxore matr{imonium} novum			1			1
	famulos et ancilam			3			1
	Joannes Pennak, pistor			1			
	uxor Helena matr{imonium}novum						1
	ancilla et servus			1			1
102	In seminario Sancti Basiliy						
	Vincentus Rajacovich, praefectus ecclesiae			1			
	Franciscus Sztanichich, vice profectus ecclesiae			1			
	Anton Verneda, Antonius Verenda et Martinus Sabolovich ex jesuitae			3			
	studiosi in seminario		7	10			
	servi et famuli			5			

103	In Domo Mathiae Haistor						
	Inquillinus Nicolaus Bernadix, sutor			1			
	uxor Anna						1
	filia				1		
	ancila					1	
	studiosus		1				
	murarius sodalis			1			
	uxor, filius laboratores		1				1
104	In Domo R. D. Mully (J. Muli)						
	R. D. Mully, ecclesiasticus			1			
	uxor ejusdem						1
	ancilla						1
	studiosus		1				
105	In Domo Stephani Gallyuff						
	Stephanus Gallyuff, comes curr.			1			
	uxor Juliana						1
	domicellam						1
	servos			4			
	ancila						1
	scriba			1			
106	In Domo Mathiae Szerbellia						
	Andreas Spissich, sutor			1			
	uxor Anna						1
	ancilla						1
	inquillinus murarius			1			
	uxor Mariana						1
	filius		1				
107	In Domo comitis Sigismundi Voikffy						
	claviger			1			
	uxor						1
	servus			1			

108	In Domo Joannis Baysza						
	Joannes Baysza, frumentarius			1			
	uxor Julliana						1
	filia					1	
	ancilas					1	1
109	In Domo Josephi Fuschek						
	D{ominus} Josephus Fuschek			1			
	uxor Elizabetha, pisstorissa						1
	puella					1	
	sodalis			1			
	famulus			1			
	ancillae						1
110	In Domo Balthasaris Mungyer						
	Balthasar Mungyer, sutor viduus			1			
	filias unus studiosus		2				
	filiiae					2	
111	In Domo Georgii Barsich						
	Georgius Barsich, sutor			1			
	uxor Anna						1
	filiae					2	
	sodalem			1			
	tyronem			1			
	studiosus			1			
	socruus						1
112	In Domo Vidua Czekovich						
	Mathias Novoszell, lorarius			1			
	uxor Anna matr{imonium}novum						1
	filius et filia	1				1	
	tyronem		1				
	studiosum		1				
	socruum						1
	inquillina laboratorix						1
113	In Domo Joannis Jurassin						
	Joaness Jurassin, cothurnarius			1			
	Uxor Hellena						1
	Filius et filia		1			1	
114	In Domo Joannes Plutovich						
	Joannes Plutovich, sutor			1			
	Uxor Anna						1
	Filius		1				

	filia					1	
115	In Domo Jacobi Jaksza						
	Jacobus Jaksza, nodularius			1			
	uxor Anna						1
	ancilla						1
	inquilinus Joannes, nodularius			1			
116	In Domo Joannis Popovich						
	Joannes Popovich, provisor			1			
	uxor, matr{imonium} novum						1
	ancila						1
	Susana, obsterix						1
117	In Domo Georgius Romustek						
	Georgius Romustek, pellio			1			
	uxor Barbara						1
	tyro		1				
	ancilla						1
	studiosi		1	1			
	inquillina, laboratorix						1
	filia						1
118	In Domo Andreae Svany						
	vidua Dorothea, nodularix, matr{imonium} recissum						1
	filia					1	
	sodalis			1			
119	In Domo Mathiae Kermelich						
	Mathias Kermelich, faber serrarius			1			
	uxor Natburga						1
	sodales			2			
	filia					1	
120	in Domo viduae Laurentii Lypak						
	Catharina vidua Lypak, lorarissa						1
	studiosus		1	2			
	ancila						1

121	In Domo Georgii Gallich					
	Georgius Gallich, cothurnarius			1		
	uxor ejusdem					1
	filius studens			1		
	sodalis			1		
	tyro		1			
	studiosus		1			
	ancilla					1
122	In Domo Georgii Perssich					
	Georgius Perssich, sutor			1		
	uxor Hellena					1
	filiae				2	
	socruum					1
123	In Domo Lucae Magich					
	Lucas Magich, sartor, croaticus			1		
	uxor Margaretha					1
	fili, filia	1	1		1	
	studiosi in victu		2			
124	In Domo Michaelis Blasekovich					
	Dominus Michael Blasekovich, fiskalis			1		
	uxor ejusdem					1
	filius		1			
	studiosus in victu		1			
	ancillae					4
	professor ecclesiasticus			1		
	professor seccularis			1		
	stusiosi		2			
	inquillinus Hönnig, chyrurgus			1		
	uxor ejusdem					1
	studiosus in victu		1			
	vetula					1
	ancilla					1
	Alexandar Szechen, assessor			1		
	uxor ejusdem					1
	cognus, auriga et famulus			3		
	ancillae					2
	inquillina Mariana					1

	filius		1				
	filia					1	
125	In Domo Josephi Pichler						
	vidua Theresia Pichlerin						1
	Joannes Degorich, professor			1			
	studosus		1				
	ancilla						1
	vetula						1
126	in Domo Ignatii Nunkovich						
	Ignatius Nunkovich, chyrurgus			1			
	uxor Theresia, filia				1		1
	sodalis			1			
	tyrones			3			
	inquillinae viduae						2
	unus laborator Andreas			1			
	uxor Mariana						1
	filius	1					
127	In Domo Josephi Huebman						
	Josephus Huebman, sartor, germ{anicus}			1			
	uxor Anna						1
	fili	1	1				
	sodales			3			
	tyrones		2				
	ancila						1
	inquillinus Berky, cancelista			1			
	studiosus in victu		1				
128	in Domo Parochy Gallyuff						
	Inquillina Elizabetha Grahterin, matr{imonium} recissu						1
	filius studiosus		1				
	filia					1	
	puer in victu		1				

129	In Domo Georgii Popovich						
	Georgius Popovich, provisor			1			
	uxor ejusdem						1
	ancilla						1
130	In Domo viduae Ettinger						
	vidua Ettinger						1
	ancilla						1
131	In Domo Pauli Kalloczy						
	Antonius Wayer, contra scriba			1			
	uxor Anna						1
	filia comitissa Gossam in vietu					1	
	ancilla						1
132	In Domo Jullianae Magich						
	Vidua Julliana Magich						1
	filia						1
	ancilla					1	
	studiosus			1			
133	In Domo Alexandri Szechen						
	Ludovicus Pontzer, magister			1			
	uxor Theresia						1
	filius mortuus unus anni	1					
	ancilla						1
134	In Domo Petri Apoka						
	Petrus Apoka			1			
	scriba			1			
	ancilla						1
135	In Domo Cristophori Bornemissa						
	claviger			1			
	vetula						1

136	In Domo Josephi Leffler, lanio					
	Josephus Leffler, lanio			1		
	uxor Eva					1
	sodales			3		
	servi			2		
	ancilla					1
137	In Domo Mathiae Szuslekovich					
	Mathias Szuslekovich, sartor			1		
	uxor Helena					1
	filia				1	
	sodalem			1		
	tyrones	2				
	castelanus			1		
	Kamerlinsky			1		
	studiosi	2				
138	In Domo Nicolai Plepelich					
	Nicolaus Plepelich, assesor			1		
	frater ejusdem			1		
	coquus, auriga et famuli			4		
	vidua Senex					1
	inquillina Mariana, laboratorix					1
139	In Domo haeredum Bussich					
	inquillinus Joannes Kasparich, servus			1		
	uxor Josepha					1
	filia				1	
	laboratorix Catharina					1
140	In Domo Joannis Thomachich					
	Joannes Bratovich, praebendar			1		
	inquillina Mariana matr{imonium}resissu					1
	ancilla					1
	studiosi			4		

141	In Domo Petri Praunsperger					
	Thomas Leithner, horrologarius			1		
	uxor Mariana					1
	filius	1				
	sodalis			1		
	tyro		1			
	ancilla					1
142	In Domo R. D. Skerletz					
	R. D{omi}nus. Szerlecz, eclesiae.			1		
	ancilla					1
	studiosus			1		
143	In Domo Praebendarii Huszyak					
	R. D{omi}nus. Huszyak			1		
	ecclesiasticus			1		
	frater studiosus		1			
	studiosus in victu		1			
	ancillas					2
	in allodio Lukanics			1		
	uxor advenerunt					1
144	In Domo Praebendarius Szaloczy					
	Georgius Szaloczy			1		
	Georgius Laczkovich			1		
	in allodio					
	studiosi		2			
	mater					1
	ancilla					1
	famulus			1		
	in monisterio P.P. Capucinatorum					
	sacerdotes et confessarii			16		
	clerici			6		
	laici			6		
	famuli			2		
	pueri studentes		4			

	in alia domo Petri Sermage					
	Franciscus Schrupal, acclerarius		1			
	uxor Barbara, matr{imonium} reciss{um}et novum					1
	filiae			1	1	
	tyronem	1				
	laborator		1			
	in allodio Luketich					
	Joannes Bandak, pelio		1			
	uxor Catharina					1
	tyro		1			
	laborator cum uxore		1			1
	laboratores		2			
	supra porta Lapideam					
	Gabriel Baricheovich, chorista		1			
	uxor ejusdem					1
	inquillinus, sartor		1			
	sodales		2			
	tyro	1				
	supra porta Laniorum					
	Ferdinandus Pohl, organista		1			
	uxor ejusdem					1
	filia et filius	1			1	
	Nicolaus Jellachich, portarius		1			
	uxor ejusdem					1
	filius	1				
	supra porta Monialium					
	Marcus Laurenchich, portarius		1			
	uxor ejusdem					1
	filius	1				
	filia				1	